

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

ANALIZA SOCIALNOEKONOMSKEGA STANJA
IN RAZVOJNIH MOŽNOSTI V OBČINI CERKNO

Ljubljana, maj 2010

NINA PRIMOŽIČ

IZJAVA

Študentka Nina Primožič izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom prof. dr. Irene Ograjenšek, in da dovolim njegovo objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____

Podpis: _____

KAZALO

UVOD.....	1
1 LOKALNA SAMOUPRAVA IN OBČINE	2
1.1 LOKALNA SAMOUPRAVA	2
1.1.1 <i>Opredelitev pojma lokalna skupnost.....</i>	2
1.1.2 <i>Opredelitev pojma lokalna samouprava</i>	2
1.1.3 <i>Zgodovina lokalne samouprave na Slovenskem</i>	3
1.2 OBČINE IN LOKALNA SAMOUPRAVA.....	4
1.2.1 <i>Občine: opredelitev in tipologija</i>	4
1.2.2 <i>Naloge občine.....</i>	5
1.2.3 <i>Organi občine.....</i>	6
1.2.4 <i>Premoženje in financiranje občine.....</i>	7
2 PREDSTAVITEV OBČINE CERKNO.....	8
2.1 KRATKA ZGODOVINA	8
2.2 GEOGRAFSKI POLOŽAJ	9
2.3 NAČRTOVANI RAZVOJNI PROJEKTI	10
3 ANALIZA SOCIALNOEKONOMSKEGA STANJA V OBČINI CERKNO.....	11
3.1 UVODNA POJASNILA	11
3.2 ČLOVEŠKI VIRI	11
3.2.1 <i>Demografski kazalci.....</i>	11
3.2.2 <i>Trg delovne sile</i>	15
3.2.3 <i>Storitve družbenega pomena</i>	18
3.3 EKONOMSKE DEJAVNOSTI.....	22
3.3.1 <i>Gospodarstvo</i>	22
3.3.2 <i>Kmetijstvo in gozdarstvo</i>	24
3.3.3 <i>Turizem.....</i>	27
3.4 PROSTOR, OKOLJE IN INFRASTRUKTURA	29
3.4.1 <i>Urejanje prostora.....</i>	29
3.4.2 <i>Varstvo okolja</i>	29
3.4.3 <i>Infrastruktura</i>	30
4 SWOT ANALIZA SOCIALNOEKONOMSKEGA STANJA V OBČINI CERKNO	32
4.1 UVODNA POJASNILA	32
4.2 PREDNOSTI	33
4.3 SLABOSTI.....	34
4.4 PRILOŽNOSTI	35
4.5 NEVARNOSTI	35
5 PREDLOGI RAZVOJNIH UKREPOV	36
SKLEP	38
LITERATURA IN VIRI.....	40

KAZALO SLIK

SLIKA 1: GEOGRAFSKA LEGA GORIŠKE REGIJE V SLOVENIJI IN LEGA OBČINE CERKNO V REGIJI	9
SLIKA 2: KOTLINASTA DOLINA NASELJA CERKNO.....	10
SLIKA 3: POSLOVNI SUBJEKTI NA DAN 31. 12. 2009 V OBČINI CERKNO, GORIŠKI REGIJI IN SLOVENIJI	23
SLIKA 4: VAS LABINJE.....	38

KAZALO TABEL

TABELA 1: ŠTEVILO PREBIVALCEV PO SPOLU V OBČINI CERKNO IN SLOVENIJI OD 31. 12. 2000 DO 30. 06. 2009	12
TABELA 2: PREBIVALSTVO PO NEKATERIH STAROSTNIH SKUPINAH IN INDEKS STARANJA V OBČINI CERKNO, GORIŠKI REGIJI IN SLOVENIJI LETA 2000 IN 2009	13
TABELA 3: SPLOŠNA STOPNJA NATALITETE, SPLOŠNA STOPNJA SMRTNOSTI IN NARAVNI PRIRAST ZA LETO 2008 V OBČINI CERKNO, GORIŠKI REGIJI IN SLOVENIJI	14
TABELA 4: PRISELITVE, ODSELITVE IN SELITVENI PRIRAST V OBČINI CERKNO IN SLOVENIJI V OBDOBJU OD LETA 2000 DO LETA 2008	14
TABELA 5: ZAPOSLENE IN SAMOZAPOSLENE OSEBE PO ŠTEVILU IN DELEŽU V OBČINI CERKNO IN SLOVENIJI NA 30. JUNIJ 2009.....	16
TABELA 6: ŠTEVILO BREZPOSELNIH, DELEŽ ŽENSK IN STOPNJA IZOBRAZBE BREZPOSELNIH V OBČINI CERKNO IN SLOVENIJI NA DAN 31. DECEMBER 2009	17
TABELA 7: DELEŽI BREZPOSELNIH PO RAZLIČNIH KATEGORIJAH V OBČINI CERKNO IN SLOVENIJI NA DAN 31. 12. 2009	18
TABELA 8: PREBIVALSTVO, STAREJŠE OD 15 LET, PO DOSEŽENI IZOBRAZBI OB POPISU PREBIVALSTVA LETA 2002	19
TABELA 9: ŠTEVILO IN DELEŽI POSAMEZNIH VRST ŠTIPENDIJ, KI SO JIH KONEC LETA 2008 PREJEMALI ŠTIPENDISTI V OBČINI CERKNO IN SLOVENIJI	20
TABELA 10: ŠTEVILO PODJETIJ IN DELOVNO AKTIVNIH OSEB V OBČINI CERKNO IN SLOVENIJI ZA OBDOBJE OD 2000 DO 2008	24
TABELA 11: ŠTEVILO GOSPODARJEV IN DELEŽI V POSAMEZNIH STAROSTNIH RAZREDIH V SLOVENIJI, GORIŠKI REGIJI IN OBČINI CERKNO ZA LETO 2000	26
TABELA 12: ŠTEVILO GOSPODARJEV IN DELEŽI PO DOSEŽENI SPLOŠNI IZOBRAZBI V SLOVENIJI, GORIŠKI REGIJI IN OBČINI CERKNO ZA LETO 2000	27
TABELA 13: NASTANITEV, PRIHODI, NOČITVE IN POVPREČNA DOBA BIVANJA V DNEH V OBČINI CERKNO V OBDOBJU OD 2003 DO 2009	28

UVOD

Republika Slovenija je na lokalni ravni razdeljena na občine. Leta 1994 je v Sloveniji z odcepitvijo od večjih občin nastalo veliko novih. Med njimi je bila tudi občina Cerkno, ki se je odcepila od občine Idrija. Tradicionalna navezanost na nekdanjo skupno občino je ostala še do danes, saj veliko ljudi hodi na delo v Idrijo, tam je upravna enota, srednje šole, več zdravniške oskrbe in nenazadnje večje in bolj založene trgovine.

Živim v občini Cerkno, v vasi nad naseljem Cerkno, in z domačega okna lahko vidim precejšen del občine. Vedno sem se spraševala, kako uspešna je občina Cerkno v primerjavi z ostalimi občinami v regiji in v celotni Sloveniji.

Namen diplomskega dela je raziskati in opisati socialnoekonomsko stanje v občini Cerkno ter ga primerjati s povprečno občino v Goriški regiji in povprečno slovensko občino.

Cilj diplomskega dela je na podlagi opravljene socialnoekonomske analize stanja občine Cerkno in SWOT analize naštet in opisati smernice za nadaljnji razvoj občine Cerkno.

Vsebinsko je diplomsko delo razdeljeno na tri dele. Prvi del je teoretičen in obsega eno poglavje, ki ga sestavljata dve podpoglavji. V prvem podpoglavju so opisani lokalna skupnost, lokalna samouprava in kratka zgodovina lokalne samouprave na Slovenskem od srednjega veka dalje. Drugo podpoglavje je namenjeno teoretični predstavitvi občin v Sloveniji. V tem podpoglavju je opredeljen sam pojem občina, naštet in razložene so vrste občin, ki jih poznamo v Sloveniji, opisane so naloge in organi občin. Na koncu podpoglavja so predstavljeni še način in viri financiranja ter premoženje občin.

Drugi del je empiričen in obsega dve poglavji. V prvem poglavju je predstavljena občina Cerkno, in sicer na kratko njena zgodovina, splošne značilnosti ter načrtovani razvojni projekti. Drugo poglavje je širše in zajema analizo socialnoekonomskega stanja v občini Cerkno. To pa je nadalje razdeljeno na tri podpoglavja, ki obravnavajo človeške vire, ekonomske dejavnosti ter okolje, prostor in infrastrukturo. V drugem poglavju sem tako zajela življenje prebivalcev občine, na primer demografske kazalce, trg delovne sile, kmetijstvo, turizem in varstvo okolja.

Tretji del je razdeljen na dve poglavji. Prvo nosi naslov SWOT analiza socialnoekonomskega stanja v občini Cerkno, drugo poglavje pa podaja predloge razvojnih ukrepov, ki jih je po mojem mnenju možno realizirati.

Na koncu sledi sklep, v katerem so povzete glavne ugotovitve diplomskega dela, ki naj služijo kot pobuda odgovornim za morebitne ukrepe na področjih, na katerih bi občina Cerkno lahko izboljšala svoj položaj v primerjavi z ostalimi občinami v Sloveniji.

1 LOKALNA SAMOUPRAVA IN OBČINE

1.1 LOKALNA SAMOUPRAVA

1.1.1 Opredelitev pojma lokalna skupnost

Ljudje smo socialna bitja in večino svojega življenja smo vpeti v razne družbene skupine z namenom zadovoljevanja svojih najrazličnejših interesov in potreb. Po Grafenauerju (2000, str. 14) predstavljajo lokalne skupnosti posebno vrsto družbenih skupin in so se izoblikovale v bolj ali manj zaključene enote zaradi skupnega življenja ljudi na določenem geografskem prostoru.

Lokalna skupnost je po Gradu (1998, str. 13) temeljna enota, v kateri ljudje zadovoljujejo svoje potrebe, ki so povezane z življenjem v taki skupnosti, zlasti socialna in druga varnost, komunalna opremljenost in podobno.

Poleg teritorija, ljudi, ki so tam naseljeni, in zadovoljevanja njihovih potreb, je za opredelitev pojma lokalna skupnost pomembna tudi zavest ljudi o skupnosti, ki ji pripadajo. Ta se kaže predvsem v zavesti medsebojne povezanosti in odvisnosti.

1.1.2 Opredelitev pojma lokalna samouprava

Prebivalci lokalne skupnosti upravljajo z lokalnimi zadevami. Kadar pa se to dogaja na podlagi posebnega pravnega položaja lokalne skupnosti, govorimo o lokalni samoupravi. To skupnosti prinaša določeno mero neodvisnosti pri odločanju o lokalnih zadevah, status pa ji je podeljen s strani države. Ustava Republike Slovenije (1991) v 9. členu pravi: »V Sloveniji je zagotovljena lokalna samouprava«. Temeljni zakonski okvir lokalne samouprave je Zakon o lokalni samoupravi, ki podrobno določa območja, naloge, organe in financiranje občin. Pomembnejša zakona, ki še urejata lokalno samoupravo v Sloveniji, sta Zakon o financiranju občin in Zakon o javnih financah.

Avtorja Kaučič in Grad (2000, str. 322) navajata, da je za lokalno samoupravo značilno, da vsebuje teritorialni element (lokalno skupnost), funkcionalni element (svoje lastno delovno področje), organizacijski element (opravljanje nalog neposredno ali po svojih organih), materialno-finančni element (lastna materialna in finančna sredstva) ter pravni element (lastnost pravne osebe). Poleg naštetega je pomembna tudi lokalna zavest, vse skupaj pa pomeni, da delovanje v lokalni samoupravi temelji na prostovoljnem delovanju brez pričakovanja neposrednih materialnih koristi.

Značilnosti lokalne samouprave (Grafenauer, 2000, str. 38) so naslednje:

- predstavlja način upravljanja (samostojnega, neodvisnega odločanja) skupnih družbenih (javnih) zadev,

- dogaja se v lokalni skupnosti (enoti),
- njen bistveni element je, da prebivalci lokalne skupnosti sami volijo (izbirajo) svoje predstavnike oziroma organe,
- samoupravna lokalna skupnost oziroma njeni organi imajo svoje pristojnosti, ki so takšne narave, da se lahko z njimi dejansko vpliva na življenje in razvoj v njej,
- lokalna samouprava ima z državnimi predpisi opredeljen pravni status, ki vključuje tudi lastnost osebe javnega prava.

Poleg zgoraj navedenih opredelitev pojma lokalna samouprava in njenih značilnosti, najdemo v literaturi še mnogo drugih, vse pa povzemajo že našteje značilnosti.

1.1.3 Zgodovina lokalne samouprave na Slovenskem

Začetki lokalne samouprave na Slovenskem so odvisni od siceršnjih zgodovinskih dejstev na širšem območju. Korenine lokalne samouprave segajo globoko v srednji vek, v čas fevdalnih gospodstev, ko je bilo območje današnje Slovenije razdeljeno na pet dežel (Štajerska, Koroška, Goriška, Kranjska in Trst). Deželni knez je preko svoje uprave, ki ji je načeloval »vicedom«, upravljal deželnoknežje premoženje, na primer rudnike, mitnice, mesta, dohodke od cerkva in zemljiška gospostva (Grafenauer, 2000, str. 85).

Prve občine so nastale v srednjeveških mestih, večini mest na Slovenskem pa so bile mestne pravice podeljene v 13. in 14. stoletju. Pridobila so si jih od fevdalcev, deželnih knezov ali neposredno od vladarja. Takratna mesta so bila v prvi vrsti trgovski in obrtniški centri, zato so se borila za pravice, ki naj bi jim omogočale samostojno izvajanje teh dejavnosti. Na podeželju so kasneje nastajale vaške samouprave oziroma samoupravne soseske, ki so na sestankih odločale o uporabi skupnih pašnikov, vzdrževanju poti in podobno (Šmidovnik, 1995, str. 63).

Opisani razvoj lokalne samouprave je bil prekinjen v času vladanja cesarice Marije Terezije in njenega sina Jožefa II., ki sta uvedla prosvetljeni absolutizem. Lokalna samouprava se je ponovno vzpostavila na koncu 18. stoletja z namenom decentralizacije države. Šmidovnik (1995, str. 148) navaja, da sta Začasni zakon o občinah iz leta 1849 in poznejši Okvirni zakon o občinah iz leta 1862 občinam podelila samoupravo glede upravljanja občinskega premoženja, skrbi za občinske ceste, glede živilskega nadzora, zdravstvene politike in podobnih zadev. To so bile majhne občine, ki so se večinoma prekrivale s cerkvenimi farami. Navedena zakona sta izenačila položaj mestnih in podeželskih občin, poseben status so dobila le glavna mesta, na katera so bile prenesene pristojnosti okrajnih glavarstev. V tem času sta se prvič pojavila termina župan in občina, ki ju uporabljamo še danes.

V Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev ni prišlo do sprememb, ki bi bistveno vplivale na dosednji razvoj lokalne samouprave. Do večjega preobrata je prišlo ob nastanku socialistične Jugoslavije (leta 1945), ko je novonastala država prevzela sovjetski model politične ureditve.

V tistem času so postali lokalni organi oblasti zgolj izpostave centralne oblasti v lokalnih enotah in tako niso predstavljali neke neodvisne enote, ki bi na lokalnem nivoju odločala o lokalnih zadevah.

Po letu 1955 je bil uveden komunski sistem. Občine so se preimenovala v komune, kar 80 % nalog, ki so jih opravljali organi komun, pa je bilo državnega značaja. Pod njihovo pristojnost so spadale državne zadeve, kot so policija, obrambne, davčne zadeve in državne inšpekcije. Komune so bile torej tako obremenjene z državnimi nalogami, da so se občine morale spremeniti tako funkcionalno kot tudi teritorialno. Na območju današnje Slovenije je bilo 62 občin – komun; povprečna slovenska občina je obsegala 326,7 km² in je štela 32.250 prebivalcev. Nadomestek za samoupravne občine so predstavljale krajevne skupnosti, ki pa niso bile sposobne opravljati nalog samoupravne občine, saj so delovale na principu prostovoljnega društva. Financirale so se s samoprispevki državljanov, kar pa ni zadoščalo niti za najbolj nujne potrebe v naseljih (Šmidovnik, 1995, str. 152–154).

Z osamosvojitvijo Slovenije in sprejemom nove Ustave, se je spremenila tudi ureditev na nivoju lokalne samouprave, kjer je naša država prešla na bolj evropsko primerljivo ureditev. Ob ukinitvi sistema komun je bilo na območju Republike Slovenije 62 občin, z Zakonom o ustanovitvi občin, ki je bil sprejet 3. oktobra 1994, pa je bilo na novo ustanovljenih 147 občin, od tega 11 mestnih (Grafenauer, 2000, str. 369). Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je danes Slovenija na lokalnem nivoju razdeljena na 210 občin, kar kaže na dodatno željo prebivalcev po ustanavljanju novih občin. Razlog je verjetno v sistemu financiranja letih, saj manjše dobijo več državnih sredstev, kot bi jih dobile, če bi bile še del večje občine, od katere so se odcepile.

1.2 OBČINE IN LOKALNA SAMOUPRAVA

1.2.1 Občine: opredelitev in tipologija

Ustava Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/1991) v 139. členu opredeljuje občino kot samoupravno lokalno skupnost, ki se ustanovi z zakonom po prej opravljenem referendumu. Območje občine obsega skupek naselij, ki so povezana s skupnimi potrebami in interesi prebivalcev. V 140. členu Ustave RS je nadalje določeno, da pod pristojnost občine spadajo lokalne zadeve, ki jih občina lahko ureja samostojno in ki zadevajo samo občane. Država lahko na občino prenese opravljanje posameznih nalog iz državne pristojnosti pod pogojem, da za to zagotovi tudi sredstva.

Zakon o lokalni samoupravi (2007) določa tri vrste občin, ki se lahko ustanovijo na ozemlju Republike Slovenije. Najpogostejši tip občine je podeželska oziroma navadna občina, 11 občin ima status mestne občine. Zakon dopušča tudi možnost, da občina pridobi poseben status, vendar do danes ni take, ki bi ustrezala kriterijem za njegovo pridobitev.

Podeželska oziroma navadna občina je tradicionalni tip občine, ki je socialna in po naravi zasnovana skupnost prebivalcev na določenem ozemlju (Vlaj, 1998, str. 198). Občina mora biti sposobna zadovoljevati potrebe in interese svojih prebivalcev, to pa lahko stori le tako, da so zadovoljeni naslednji pogoji (ZLS, 2007, 13. in 13.a člen):

- popolna osnovna šola,
- primarno zdravstveno varstvo občanov,
- komunalna opremljenost,
- poštne storitve,
- knjižnica,
- prostori za upravno dejavnost lokalnih skupnosti,
- imeti mora najmanj 5000 prebivalcev, dovoljene pa so izjeme.

Zakon o lokalni samoupravi v 16. členu določa, da se **mestna občina** ustanovi na območju mesta zaradi enotnega prostorskega in urbanističnega urejanja, zadovoljevanja komunalnih potreb in planiranja. Mestna občina je gosto in strnjeno naselje ali več naselij, povezanih v enoten prostorski organizem, in mestna okolica, ki jo povezuje dnevna migracija prebivalstva. Mesto lahko dobi status mestne občine, če ima najmanj 20.000 prebivalcev in najmanj 15.000 delovnih mest in je geografsko, gospodarsko in kulturno središče svojega gravitacijskega območja. Poleg običajnih nalog, ki jih opravlja občina, je v 22. členu ZLS zapisano, da opravlja še naloge iz državne pristojnosti, ki se nanašajo na razvoj mest.

26. in 27. člen Zakona o lokalni samoupravi določata, kaj je **občina s posebnim statusom** in kako se financira. Državni zbor lahko občinam podeli poseben status v primeru, da je izražen poseben interes države za ohranitev poselitve in razvoj posameznih območij, za njihov razvoj pa država zagotavlja posebna sredstva. Poseben status lahko pridobijo gorske, obmejne ali narodnostno mešane občine.

1.2.2 Naloge občine

Vloga občin se je spremenila leta 1994, ko je bil sprejet Zakon o lokalni samoupravi in na njegovi podlagi mora občina zagotavljati uresničevanje večine osnovnih življenjskih potreb prebivalcev. Tretje poglavje Zakona o lokalni samoupravi (ZLS, 2007) loči dve temeljni vrsti nalog, ki so v pristojnosti občine, in sicer samostojno opravlja lokalne zadeve javnega pomena (izvirne naloge) in prenesene naloge, torej tiste, ki jih na občino prenese država in so sicer v državni pristojnosti.

Izvirne naloge, ki jih občina opravlja samostojno, Vlaj (1998, str. 241) razvršča v šest skupin:

- **na področju normativnega urejanja:** sprejema statut občine, odloke in druge občinske akte, občinski proračun, načrt razvoja občine in zaključni račun, sprejema prostorske plane, predpisuje lokalne plane, ureja upravljanje energetskih in vodovodnih komunalnih

objektov, javne ceste, poti, rekreacijske ter druge javne površine, red v občini, delovanje občinske uprave, ureja občinske javne službe, način in pogoje upravljanja s premoženjem občine, določa prekrške s katerimi se kršijo predpisi občine in denarne kazni zanje, sestavlja premoženjsko bilanco, s katero izkazuje vrednost svojega premoženja in ureja druge lokalne zadeve javnega pomena,

- **na področju upravljanja:** upravlja občinsko premoženje, lokalne javne službe ter občinske javne površine in drugo javno dobro, lokalne javne ceste in poti ter vodi javna in druga podjetja,
- **s svojimi sredstvi:** gradi in vzdržuje lokalne javne ceste in poti, pospešuje kulturno, društveno, vzgojno in knjižnično dejavnost, gradi komunalne objekte in naprave, stanovanja za socialno ogrožene, zagotavlja delovanje javnih služb, občinskega sveta, župana in občinske uprave,
- **s svojimi ukrepi:** spodbuja gospodarski razvoj občine, pospešuje razvoj športa in rekreacije, skrbi za požarno varnost, za varstvo zraka, tal, vodnih virov, varstvo pred hrupom ter za urejeno zbiranje odpadkov,
- **zagotavlja:** pomoč in reševanje ob elementarnih nesrečah in nadzorstvo nad krajevnimi prireditvami,
- **sklepa:** pogodbe o pridobivanju in o odtujitvi premočnin in nepremičnin, o koncesijah, o uporabi javnega dobra in o drugih razmerjih, v katere vstopa občina.

Država lahko občini, z njenim poprejšnjim soglasjem, podeli izvajanje nalog, ki so sicer v državni pristojnosti. To so prenesene naloge, ki jih občina ureja bolj racionalno in učinkovito, zlasti na področjih urejanja primestnega prometa, uresničevanja nalog pri posegih v prostor in določitve obratovalnega časa gostinskih lokalov.

1.2.3 Organi občine

Za delovanje občine, kot temeljne oblike lokalne samouprave, je pomemben tudi način upravljanja lokalnih skupnosti. Šmidovnik (1995, str. 110) navaja nemškega avtorja Merkla, ki pravi, da je razlika med državno upravo in lokalno samoupravo ta, da je pri državni upravi državljani objekt upravljanja, pri lokalni samoupravi pa subjekt upravljanja. To pomeni, da je lokalna samouprava bolj neposredna kot državna.

Organe občine in njihove naloge določa IV. poglavje Zakona o lokalni samoupravi (ZLS, 2007). V 28. členu je zapisano, da so to občinski svet, župan in nadzorni odbor. Nadalje bom podrobneje razložila, kakšne so značilnosti in naloge vsakega izmed njih.

Funkcije **občinskega sveta** lahko v grobem razdelimo na tri vrste: funkcijo odločanja, volilno in nadzorno funkcijo. Podrobnejšo razdelitev nalog določa 29. člen Zakona o lokalni samoupravi (ZLS, 2007), ki pravi, da občinski svet v okviru svojih pristojnosti sprejema statut občine, odloke in druge občinske akte, sprejema prostorske in druge plane razvoja občine,

občinski proračun in zaključni račun, imenuje in razrešuje člane nadzornega odbora, nadzoruje delo župana, podžupana in občinske uprave glede izvrševanja odločitev občinskega sveta, odloča o odtujitvi in pridobitvi občinskega premoženja, imenuje in razrešuje člane sveta za varstvo uporabnikov javnih dobrin in odloča o drugih zadevah, ki jih določa ta zakon in statut občine. V občinski svet je v odvisnosti od velikosti občine neposredno izvoljenih od sedem do 45 članov, njihov mandat pa traja štiri leta.

Župan je izvršilni organ občine. V Zakonu o lokalni samoupravi (ZLS, 2007, 33. člen) je zapisano, da: »Župan predstavlja in zastopa občino«. Mandatna doba župana je štiri leta, izvolijo pa ga neposredno občani na volitvah. Funkcija župana je nezdružljiva s funkcijo člana občinskega sveta, podžupana in ostalimi funkcijami, določenimi z zakonom. Župan lahko svojo funkcijo opravlja poklicno, njegova plača pa je določena v skladu z zakonom, ki ureja plače v javnem sektorju. Naloge, ki jih opravlja župan, so naslednje:

- predstavlja občinski svet, ga sklicuje in vodi seje občinskega sveta, nima pa pravice glasovanja,
- predlaga občinskemu svetu v sprejem proračun občine in zaključni račun, odloke in druge akte iz pristojnosti občinskega sveta ter skrbi za izvajanje odločitev občinskega sveta,
- skrbi za objavo statuta, odlokov in drugih splošnih aktov občine,
- zadrži lahko objavo splošnega akta občine ali izvajanje odločitve občinskega sveta, če meni, da sta neustrezna ali nezakonita.

Finančno poslovanje občine spremlja **nadzorni odbor**. Njegovo delo je javno, člani nadzornega odbora občine pa so dolžni varovati osebne podatke ter državne, uradne in poslovne skrivnosti in spoštovati dostojanstvo, dobro ime in integriteto posameznikov. Člane nadzornega odbora imenuje občinski svet, svoje delo pa opravljajo nepoklicno. Župan in občinska uprava jim nudita strokovno in administrativno pomoč. V 32. členu Zakona o lokalni samoupravi je določeno, da nadzorni odbor opravlja nadzor nad razpolaganjem s premoženjem občine, nadzoruje namenskost in smotrnost porabe proračunskih sredstev ter nadzoruje finančno poslovanje uporabnikov proračunskih sredstev.

1.2.4 Premoženje in financiranje občine

Premoženje občine je sestavljeno iz denarnih sredstev, pravic, nepremičnih in premičnih stvari, njihovo vrednost pa občina izkazuje v premoženjski bilanci v skladu z zakonom. Občina mora s premoženjem gospodariti kot dober gospodar (ZLS, 2007, 51. člen).

Financiranje občine urejata VI. poglavje Zakona o lokalni samoupravi (ZLS, 2007) in Zakon o financiranju občin (ZFO-1, 2006). Slednji v II. poglavju določa tri vire, iz katerih se občina lahko financira. Ločijo se na:

- **lastne vire** oziroma prihodke občinskega proračuna od davka na nepremičnine in na promet nepremičnin, davka na dediščine in darila ter na dobitke od klasičnih iger na srečo, drugi lastni viri so prihodki od samoprispevka, takse, globe, koncesijske dajatve, plačila za storitve lokalnih javnih služb, prihodki od stvarnega in finančnega premoženja občine, prejete donacije in transferni prihodki iz državnega proračuna in sredstev skladov Evropske unije,
- **državne vire**, katerih večji del predstavljajo prihodki iz dohodnine in drugih davkov,
- **zadolževanje**, kar pomeni, da se lahko občina zadolži pod pogoji, ki so določeni v 10. členu Zakona o financiranju občin (ZLS, 2007).

Vrste in oblike občin, njihovo delovanje, naloge, organi ter premoženje in financiranje občin so torej z večimi zakoni podrobno določeni.

2 PREDSTAVITEV OBČINE CERKNO

2.1 KRATKA ZGODOVINA

Zgodovina se na ozemlju današnje občine Cerkljeva začne pisati že zelo zgodaj, saj je bilo le-to poseljeno že v prazgodovini. Na jugozahodu občine so v jami »Divje babe« pod vasjo Šebrelje našli kamnito orodje paleolitskega človeka, številne kosti jamskega medveda in znamenito koščeno piščalko – najstarejšo in edino neandertalčevo piščalko na svetu.

Cerkljeva se v pisnih virih prvič omenja leta 1232. Po cerkljanski dolini je že v antiki peljala tovarna pot iz Posočja v Posavje (Raspet, 1997, str. 6). V Tolminskem urbarju iz leta 1377 piše, da je bila Cerkljanska takrat med najgostejše naseljenimi pokrajinami Tolminske županije. V 15. stoletju je Cerkljanska spadala pod beneško upravo, stoletje kasneje pa je ozemlje današnje občine Cerkljeva pripadlo Habsburžanom.

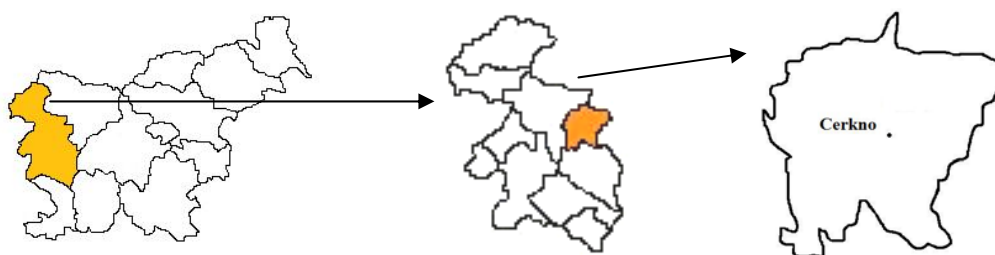
Cerkljeva je prvič postalo sedež občine v času Ilirskih provinc, v drugi polovici 19. stoletja pa je postalo tudi sedež sodnega okraja in davkarije. Do uvedbe Rapalske pogodbe, ki je Cerkljansko dodelila Italiji, je bilo tukaj dejavnih 14 prosvetnih društev, ki pa so bila ob prihodu Italijanov ukinjena. V tem času je bilo Cerkljeva obmejno območje, zato so bile tu številne vojaške postojanke in drugi vojaški objekti (Primožič, 1997, str. 8).

Med drugo svetovno vojno in po njej je bilo na Cerkljanskem močno dejavno partizansko gibanje. Najbolj znani spomenik človeške humanosti in trpljenja iz tega časa je avtentično ohranjena partizanska bolnišnica Franja, ki pa jo je 18. septembra 2007 povsem uničila povodenj. Po vojni so nastali prvi, čeprav skromni industrijski obrati, iz njih pa so se razvila velika podjetja, posebno Tovarna elektrotermičnih aparatov ETA Cerkljeva.

2.2 GEOGRAFSKI POLOŽAJ

Občina Cerkno se nahaja na severnem Primorskem, statistično pa spada v Goriško regijo. Kot lahko vidimo na sliki 1, se nahaja občina Cerkno na vzhodnem delu Goriške regije. Občina je bila z odcepitvijo od občine Idrija ustanovljena leta 1994 in se razteza na 131,3 km², kar predstavlja 5,65 % površja Goriške regije in 0,65 % površja Republike Slovenije (SI-STAT podatkovni portal, 2009). Južno mejo si občina Cerkno deli z občino Idrija, na severozahodu meji na občino Tolmin, del severne meje si deli z občino Železniki, na vzhodu pa meji na občino Gorenja vas - Poljane.

Slika 1: Geografska lega Goriške regije v Sloveniji in lega občine Cerkno v regiji

Občina Cerkno obsega deset krajevnih skupnosti in 30 naselij (Bukovo, Cerkljanski Vrh, Cerkno, Čeplez, Dolenji Novaki, Gorenji Novaki, Gorje, Jagršče, Jazne, Jesenica, Labinje, Laznica, Lazec, Orehek, Otalež, Planina pri Cerknem, Plužnje, Podlanišče, Podpleče, Police, Poljane, Poče, Ravne pri Cerknem, Reka, Straža, Šebrelje, Travnik, Trebenče, Zakojca in Zakriž). Največje in središčno naselje je urbano Cerkno, ki ima predvidene površine za širitev stanovanj, oskrbnih in storitvenih dejavnosti ter površine za proizvodnjo in obrt v okviru gospodarske cone. Ostale vasi in zaselki so razporejeni na podeželju s slabšo dostopnostjo in demografsko ogroženostjo (Program priprave strategije prostorskega razvoja občine Cerkno, 2005, str. 2). Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je na dan 30. 06. 2009 v občini Cerkno živelo 4776 prebivalcev, kar je predstavljalo 4,01 % prebivalstva Goriške regije in 0,23 % prebivalstva celotne Slovenije. Več kot 200 prebivalcev imajo samo štiri naselja v občini, in sicer Cerkno, Dolenji Novaki, Gorenji Novaki in Šebrelje.

Gams (1999, str. 107) navaja, da so za Cerkljansko hribovje, ki je del zahodnopredalpskega hribovja, značilne nadpovprečne strmine. Doline so ozke in globoke, naselja so večinoma zgoščena na pobočjih in širših delih doline; gre za gručasta naselja, zasledimo pa tudi samotne kmetije (slika 2). Ozemlje cerkljanske občine je geološko izjemno pestro, saj je del slovenskega tektonskega jarka. Po podatkih s spletne strani Agencije Republike Slovenije za okolje (Karta tveganja nastankov plazov zaradi potresov in Karta tveganja nastanka podorov

zaradi potresov) spada celotna občina med bolj potresna območja v Sloveniji, zaradi velikih strmin pa je izjemno veliko tveganje za nastanek plazov in podorov, ki so posledica potresov.

Slika 2: Kotlinasta dolina naselja Cerkno

Vir: Kafol, Nedeljski sprehod po Cerkljanskem, 2008.

Dolina reke Cerknice, ki teče skozi Cerkno, je odprta proti jugozahodu, zato so na Cerkljanskem še opazni vplivi submediteranskega podnebja. Cerknica se izliva v reko Idrijco, katere dolina je del cerkljanske občine in je odprta proti severozahodu. Cerknica ima tudi štiri večje pritoke, in sicer Zapoško, Oresovko, Babjo grapo in Čerinščico. Vse, razen zadnje, pa se ji pridružijo v Cerknem. Naselje Cerkno s svojimi 1600 prebivalci in 325 m nadmorske višine predstavlja upravno, gospodarsko in kulturno središče Cerkljanske in je od Idrije oddaljeno 20 km, od Ljubljane 65 km, od Nove Gorice 66 km in od Kranja 50 km.

2.3 NAČRTOVANI RAZVOJNI PROJEKTI

V Uradnem listu št. 102/2003 z dne 23. oktobra 2003 so objavljeni Prostorski ureditveni pogoji za območje urbanistične zasnove Cerkno. S temi pogoji se trajno ureja več območij urejanja. Leta 2007 je občina Cerkno izdala še Odlok o spremembah in ureditvah Prostorskih ureditvenih pogojev za območje urbanistične zasnove Cerkno (Uradni list št. 1/2008). V njem so nekatera območja urejanja podrobneje opisana s konkretnimi načrti za izgradnjo dodatnih objektov. Iz obeh dokumentov bodo v nadaljevanju povzeti samo tisti načrti, ki bodo v večji meri vplivali na podobo in kvaliteto življenja v samem kraju Cerkno.

Na območju stare lokacije podjetja Eta, v bregu poleg stanovanjskega bloka je načrtovana gradnja doma za starejše občane. Ta naj bi bil zgrajen terasasto, okrog naj bi bile zelenice in drevesa. Lokacija bodočega doma za starejše je nasproti Zdravstvene postaje Cerkno, kar je za potrebe stanovalcev doma vsekakor primerno. Prav tako se v bližini nahajajo knjižnica, pošta in center Cerkna s trgovinami. Bodoči prebivalci doma za starejše tako ne bodo izključeni iz družabnega utripa v Cerknem. Poleg doma za starejše je načrtovana tudi organizirana

stanovanjska in blokovska gradnja. Večina blokov v naselju je bila zgrajena v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, zato bo to prva obsežnejša gradnja stanovanj v tridesetih letih. Povsod po Sloveniji se v zadnjem času množično gradijo trgovska poslopja, zato je gradnja tovrstnega objekta načrtovana tudi za Cerknjo. Na območju nove Ete je na obrežju reke Cerknice predvidena gradnja trgovsko poslovnega objekta in pripadajočega parkirišča. Mimo zemljišča, na katerem je načrtovana gradnja trgovskega središča teče glavna vpadnica v naselje, vzdolž nje pa je načrtovan drevored.

Regionalnemu razvojnemu programu Severne Primorske 2007–2013 je dodana informativna priloga Seznam projektov, v kateri so navedeni projekti, ki jih načrtujejo občine ali drugi nosilci projektov na Severnem Primorskem. Med drugimi so zapisani tudi načrti občine Cerknjo. Načrtovani so športna ali večnamenska dvorana v Cerknem, razvoj turistične infrastrukture in termalni center Cerknjo v okviru gorskoturističnega centra. Vsi našeti projekti so v skladu s sedanjo podobo Cerknega, kot turistične destinacije in bodo še nadalje vzpodbudili razvoj cerkljanske doline. Dodan je tudi seznam projektov za celostni razvoj podeželja, v katerem so navedene ideje za njegov hitrejši razvoj. Občina Cerknjo načrtuje oblikovanje blagovne znamke »Porezen beef«, skupno predelovalnico šebreljskega želodca in ureditev prostorov za promocijo in prodajo produktov podeželja v Cerknem. Slednja bi močno pripomogla k večji razpoznavnosti Cerkljanskega podeželja. Podobno pokrito tržnico so uspešno predstavili v sosednji občini Idrija.

Iz naštetega lahko vidimo, da se občini obeta kar veliko načrtov in projektov, ki bodo vplivali tako na kvaliteto življenja občanov, kot tudi na turistično podobo občine.

3 ANALIZA SOCIALNOEKONOMSKEGA STANJA V OBČINI CERKNJO

3.1 UVODNA POJASNILA

Analiza socialnoekonomskega položaja bo orisana z več kazalci, ki so razdeljeni v tri večja področja, in sicer človeški viri, ekonomske dejavnosti ter okolje, prostor in infrastruktura. Vsako od področij obsega kazalce, s katerimi lahko občino Cerknjo primerjamo s povprečno občino v regiji oziroma celotni Sloveniji.

3.2 ČLOVEŠKI VIRI

3.2.1 Demografski kazalci

Ključni sestavni del vsake občine so njeni prebivalci, ki jih lahko poimenujemo tudi človeški viri. Analiza človeških virov, kot enega od področij analize socialnoekonomskega stanja

občine Cerklno bo orisana preko demografskih kazalcev, med katere štejemo trend in gibanje števila prebivalcev, gostoto prebivalstva in indeks staranja. Stanje v občini Cerklno bo premerjano s povprečjem, ki velja za goriško regijo in Slovenijo.

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je na dan 30. 06. 2009 v občini Cerklno živelo 4776 prebivalcev, kar predstavlja 4,01 % prebivalstva Goriške regije in 0,23 % prebivalstva Slovenije. Leta 2009 je bila gostota poselitve v občini Cerklno 36 prebivalcev na km², kar je precej pod slovenskim povprečjem, ki znaša 101 prebivalec na km², in tudi manj od povprečja v Goriški regiji, ki znaša 51 prebivalcev na km². Razlog za to je verjetno geografska pestrost površja, saj velik del občine Cerklno predstavljajo strmine, ki niso primerne za poselitev.

V občini Cerklno je skozi leta opazen trend upadanja števila prebivalcev, saj je imelo na zadnji dan leta 2000 v občini Cerklno stalno prebivališče 5138 oseb, konec leta 2003 je bilo v občini Cerklno 5066 prebivalcev, 30. 06. 2009 pa le še 4776 (tabela 1). Razlog je verjetno v tem, da veliko mladih po končanem študiju ostane v kraju študija in si tam ustvari družine. Za razliko od gibanja števila prebivalstva v občini Cerklno je v Republiki Sloveniji v omenjenih letih opazen obraten trend, in sicer naraščanje števila prebivalcev, kar je verjetno posledica priseljevanja ljudi iz drugih držav.

Tabela 1: Število prebivalcev po spolu v občini Cerklno in Sloveniji od 31. 12. 2000 do 30. 06. 2009

DATUM	CERKLNO			SLOVENIJA		
	MOŠKI	ŽENSKE	SKUPAJ	MOŠKI	ŽENSKE	SKUPAJ
31. 12. 2000	2.535	2.603	5.138	972.742	1.017.352	1.990.094
31. 12. 2001	2.531	2.588	5.119	975.002	1.019.024	1.994.026
31. 12. 2002	2.518	2.571	5.089	975.587	1.019.446	1.995.033
31. 12. 2003	2.515	2.551	5.066	976.802	1.019.631	1.996.433
31. 12. 2004	2.511	2.541	5.052	977.052	1.020.538	1.997.590
31. 12. 2005	2.505	2.534	5.039	981.465	1.021.893	2.003.358
31. 12. 2006	2.507	2.507	5.014	986.982	1.023.395	2.010.377
31. 12. 2007	2.502	2.503	5.005	1.000.624	1.025.242	2.025.866
31. 12. 2008	2.407	2.353	4.760	1.003.945	1.028.417	2.032.362
30. 6. 2009	2.425	2.351	4.776	1.011.767	1.030.568	2.042.335

Vir: SI-STAT podatkovni portal, 2009.

Indeks staranja je eden izmed relativnih kazalnikov starostne strukture neke populacije. Definiran je z razmerjem med številom starega prebivalstva (65 let in več) in številom mladih (otrok do vključno 14 let) (Malačič, 2003, str. 19). Ob primerjanju indeksov staranja za leti 2000 in prvo polovico leta 2009 v tabeli 2 lahko ugotovimo, da so se le-ti v Cerklnem, na Goriškem kot tudi na območju celotne Slovenije v obravnavanem obdobju povečali. Največ se je povečal na območju celotne Slovenije, in sicer kar za 28,2 odstotne točke, kar pomeni, da se je prebivalstvo v obravnavanem obdobju precej postaralo. Indeks staranja v občini

Cerkno je v prvi polovici leta 2009 znašal 114,8, kar pomeni, da je v občini Cerkno na 100 otrok v starosti do 14 let kar 114,8 prebivalcev starejših od 65 let. Indeks staranja za območje celotne Slovenije za prvo polovico 2009 znaša 118, kar pomeni, da je bilo v občini Cerkno v obravnavanem obdobju prebivalstvo mlajše od slovenskega povprečja, kar je na dolgi rok dobro za razvoj občine.

Tabela 2: Prebivalstvo po nekaterih starostnih skupinah in indeks staranja v občini Cerkno, Goriški regiji in Sloveniji leta 2000 in 2009

GEOGRAFSKA ENOTA		ŠTEVILO PREBIVALCEV	MLADI (DO VKLJ. 14 LET)	STARI (65 LET IN VEČ)	INDEKS STARANJA
31. 12. 2000	OBČINA CERKNO	5.138	839	783	93,33
	GORIŠKA REGIJA	120.314	18.034	19.239	106,68
	SLOVENIJA	1.990.094	313.406	281.406	89,79
30. 6. 2009	OBČINA CERKNO	4.776	689	791	114,80
	GORIŠKA REGIJA	119.055	16.108	21.563	133,87
	SLOVENIJA	2.042.335	285.509	336.860	117,99

Vir: SI-STAT podatkovni portal, 2009.

Spremembe števila prebivalstva na nekem območju so rezultat rojstev, smrti in selitev prebivalstva. Število rojenih in umrlih v določenem časovnem obdobju predstavlja naravni razvoj prebivalstva v tem obdobju (Bregar, 2002, str. 25).

Kot vidimo v tabeli 3 na strani 14, se je v občini Cerkno v letu 2008 rodilo 53 otrok, splošna stopnja natalitete pa je za to leto znašala 11,13 ‰ in je malenkost višja od slovenskega povprečja (10,73 ‰) in od povprečja v Goriški regiji, kjer je splošna stopnja natalitete znašala 10,53 ‰. To pomeni, da se je v občini Cerkno v letu 2008 rodilo več otrok na 1000 prebivalcev kot v povprečju v Sloveniji ali na Goriškem.

Splošna stopnja smrtnosti (mortaliteta) nam pove razmerje med številom umrlih in srednjim številom prebivalstva v določenem letu (SURs). V letu 2008 za občino Cerkno znaša splošna stopnja smrtnosti 9,03 ‰ in je malenkost višja od slovenskega povprečja (9,01 ‰) ter precej nižja od povprečja v Goriški regiji, ki je znašalo 10,25 ‰. Tega leta je bilo torej v občini Cerkno manj umrlih na 1000 prebivalcev kot v povprečju na Goriškem, kar je verjetno posledica večjega deleža starejših oseb v povprečni občini v Goriški statistični regiji.

Tabela 3: Splošna stopnja natalitete, splošna stopnja smrtnosti in naravni prirast za leto 2008 v občini Cerklje, Goriški regiji in Sloveniji

GEOGRAFSKA ENOTA	PREBIVALSTVO 31. 12. 2008	ŽIVOROJENI	SPL. STOPNJA NATALITETE	UMRLI	SPL. STOPNJA SMRTNOSTI	NARAVNI PRIRAST
OBČINA CERKLJE	4.760	53	11,13	43	9,03	10
GORIŠKA REGIJA	118.533	1248	10,53	1215	10,25	33
SLOVENIJA	2.032.362	21.817	10,73	18.308	9,01	3509

Vir: SI-STAT podatkovni portal, 2009.

Tretji vidik spreminjanja števila prebivalcev na nekem območju so migracije oziroma selitve. Sodeč po podatkih v tabeli 4, je v občini Cerklje selitveni prirast od leta 2000 vsako leto negativen, kar pomeni, da se je več ljudi odselilo iz občine, kot pa se je vanjo priselilo. Slovenski selitveni prirast pa je pozitiven, saj se več ljudi priseli v našo državo, kot se jih iz nje izseli. Splošna stopnja imigracije oziroma priselitve nam pove število priseljenih na 1000 prebivalcev. Leta 2008 je za občino Cerklje splošna stopnja imigracije oziroma priselitve znašala 38,7 ‰ in je bila precej nižja od slovenskega povprečja (58,0 ‰). Splošna stopnja emigracije oziroma odselitve pa nam pove število odseljenih na 1000 prebivalcev v določenem obdobju. Za občino Cerklje leta 2008 znašala 55,5 ‰, kar je več, kot je bila splošna stopnja emigracije za območje celotne Slovenije (48,9 ‰). V občino Cerklje se je tako v letu 2008 priselilo precej manj prebivalcev, kot je povprečje v Sloveniji, iz občine pa se je odselilo več prebivalcev, kot iz povprečne občine na ozemlju Republike Slovenije.

V tabeli za občino Cerklje lahko v letu 2008 vidimo precejšen skok splošne stopnje imigracije in splošne stopnje emigracije, kar je verjetno posledica gospodarskih sprememb, ki so se začele v tem letu.

Tabela 4: Priselitve, odselitve in selitveni prirast v občini Cerklje in Sloveniji v obdobju od leta 2000 do leta 2008

CERKLJE		PRISELITVE				ODSELITVE				SELITVENI PRIRAST
	ŠTEVILO PREB.	IZ DRUGIH OBČIN	IZ TUJINE	SKUPAJ	SPLOŠNA STOPNJA IMIGRACIJE	V DRUGE OBČINE	V TUJINO	SKUPAJ	SPLOŠNA STOPNJA EMIGRACIJE	
2000	5138	27		27	5,3	34	2	36	7,0	-9
2001	5119	23	1	24	4,7	31	4	35	6,8	-11
2002	5089	45	3	48	9,4	54	4	58	11,4	-10
2003	5066	21	3	24	4,7	32	2	34	6,7	-10
2004	5052	34	2	36	7,1	48	1	49	9,7	-13
2005	5039	24	5	29	5,8	42	3	45	8,9	-16
2006	5014	30	4	34	6,8	51	7	58	11,6	-24
2007	5005	18	12	30	6,0	39	6	45	9,0	-15
2008	4760	167	17	184	38,7	255	9	264	55,5	-80

"se nadaljuje"

"nadaljevanje"

SLOVENIJA		PRISELITVE				ODSELITVE				SELITVENI PRIRAST
	ŠTEVILO PREB.	IZ DRUGIH OBČIN	IZ TUJINE	SKUPAJ	SPLOŠNA STOPNJA IMIGRACIJE	V DRUGE OBČINE	V TUJINO	SKUPAJ	SPLOŠNA STOPNJA EMIGRACIJE	
2000	1.990.094	19.674	6.185	25.859	13,0	19.674	3.570	23.244	11,7	2.615
2001	1.994.026	20.450	7.803	28.253	14,2	20.450	4.811	25.261	12,7	2.992
2002	1.995.033	22.259	9.134	31.393	15,7	22.259	7.269	29.528	14,8	1.865
2003	1.996.433	19.201	9.279	28.480	14,3	19.201	5.867	25.068	12,6	3.412
2004	1.997.590	20.657	10.171	30.828	15,4	20.657	8.269	28.926	14,5	1.902
2005	2.003.358	22.156	15.041	37.197	18,6	22.156	8.605	30.761	15,4	6.436
2006	2.010.377	26.460	20.016	46.476	23,1	26.460	13.749	40.209	20,0	6.267
2007	2.025.866	27.204	29.193	56.397	27,8	27.204	14.943	42.147	20,8	14.250
2008	2.032.362	87.279	30.693	117.972	58,0	87.279	12.109	99.388	48,9	18.584

Vir: SI-STAT podatkovni portal, 2009.

3.2.2 Trg delovne sile

Eno od področij analize človeških virov je tudi trg delovne sile, podatke za njegovo predstavitev pa sem pridobila od Zavoda za zaposlovanje, podatkovnega portala Statističnega urada Republike Slovenije SI-STAT in na internetnem portalu E-uprava. Obravnavani bosta zaposlenost po kategorijah ter brezposelnost.

Delovno sposobno prebivalstvo predstavljajo prebivalci, stari od 15 do vključno 64 let. V občini Cerkno je bilo v prvi polovici leta 2009 3296 delovno sposobnih prebivalcev, kar predstavlja 69,01 % vseh občanov. To je malo manj, kot je slovensko povprečje, ki znaša 69,53 % delovno sposobnih prebivalcev v masi vseh prebivalcev Slovenije.

Delovno sposobno prebivalstvo se bodisi izobražuje bodisi dela ali pa so brezposelni. Po podatkih Zavoda za zaposlovanje Republike Slovenije je bilo v prvi polovici leta 2009 v občini Cerkno 1740 delovno aktivnih prebivalcev, od tega je bilo 1485 zaposlenih, 150 je bilo kmetov in 105 prebivalcev občine Cerkno je bilo samozaposlenih. V slednjo kategorijo spadajo osebe, ki opravljajo poklicno dejavnost in samostojni podjetniki. Če primerjamo deleže posameznih kategorij delovno aktivnega prebivalstva v občini Cerkno, Goriški regiji in v celotni Sloveniji, lahko vidimo, da najbolj izstopa delež prebivalcev, ki so samozaposleni kot kmetje (tabela 5 na strani 16). V občini Cerkno je ta delež 8,62 %, goriško in slovensko povprečje pa je dvakrat nižje. Razlog je verjetno v tem, da je cerkljansko podeželje še vedno naravnano tradicionalno v kmetijstvo in da je zelo veliko družin, kjer se s kmetijstvom ukvarjajo kot s popoldansko dejavnostjo, en član družine pa je zaposlen kot kmet.

Tabela 5: Zaposlene in samozaposlene osebe po številu in deležu v občini Cerklje in Sloveniji na 30. junij 2009

GEOGRAFSKA ENOTA	ZAPOSLENE OSEBE	SAMOZAPOSLENE OSEBE BREZ KMETOV	KMETJE	DELOVNO AKTIVNO PREBIVALSTVO (SKUPAJ)
SLOVENIJA	768.509	58.307	32.285	859.101
SLOVENIJA (V %)	89,46	6,79	3,76	100,00
GORIŠKA REGIJA	42.564	3.891	1.797	48.252
GORIŠKA (V %)	88,21	8,06	3,72	100,00
OBČINA CERKLJE	1.485	105	150	1.740
OBČINA CERKLJE (V%)	85,34	6,03	8,62	100,00

Vir: Delovno aktivno prebivalstvo, portal E-uprava, 2009.

Prebivalci na podeželju občine Cerklje se zaradi odmaknjenosti hribovskih naselij skorajda ne morejo izogniti dnevnim migracijam na delo v dolino, čeprav so večinoma zaposleni v isti občini, kjer bivajo. Delež prebivalcev, ki imajo v občini Cerklje stalno prebivališče in so tu tudi zaposleni, je na zadnji dan leta 2008 znašal 55,75 %. Ostali zaposleni občani so bili delovni migranti. Dnevno se je konec leta 2008 v sosednje občine (Idrija, Gorenja vas - Poljane, Tolmin in Železniki) na delo vozilo 31 % občanov, največ v občino Idrija. Preostalih 13,25 % pa je hodilo na delo v druge občine, večinoma v najbližja večja mesta, kot so Ljubljana, Nova Gorica in Kranj.

Kazalnik, s pomočjo katerega določamo, ali je neka občina pretežno delovna oziroma pretežno bivalna občina, je indeks delovne migracije. Izračunan je kot razmerje med številom delovnih mest in številom zaposlenega prebivalstva v posamezni občini. Če znaša indeks 100 %, to pomeni izravnano bilanco, torej je v določeni občini enako število zaposlenih oseb, kot je delovnih mest (SURS). V občini Cerklje, sodeč po indeksu delovnih migracij, ki za leto 2008 znaša 74,4 %, primanjkuje delovnih mest glede na število zaposlenih prebivalcev. To pomeni, da je občina Cerklje zmerno do šibko bivalna občina.

Pojavlja se tudi brezposelnost, ki je glavni produkt delovanja trga delovne sile, saj jo le-ta nenehno generira. Ločimo prostovoljno, tehnološko in odkrito brezposelnost. Prostovoljna brezposelnost nastopi iz subjektivnih razlogov delavca, tehnološka je posledica inovacij in uvajanja novih tehnologij, odkrita brezposelnost pa je lahko posledica cikličnih in sezonskih nihanj ali neskladij na trgu delovne sile (Bagon, 1991, str. 39).

Konec leta 2009 je bila v občini Cerklje stopnja registrirane brezposelnosti 4,2 %, kar je bilo precej manj od povprečne stopnje registrirane brezposelnosti za območje celotne Slovenije. Ta je konec leta 2009 znašala 10,3 %. Pomembno se mi zdi poudariti, da je imela, sodeč po podatkih podatkovnega portala SI STAT, samo sosednja občina Železniki nižjo brezposelnost od občine Cerklje. Med 7 občin z najnižjo stopnjo brezposelnosti se uvršča še ena sosednja občina, in sicer s 4,8 % je to občina Idrija. Tako nizka brezposelnost treh sosednjih občin je verjetno posledica tako imenovanega idrijsko-cerkljanskega industrijskega bazena. Na tem

območju so namreč na relativno demografsko ogroženem področju zrasla tri velika podjetja, Eta v Cerknem, Hidria v Spodnji Idriji ter Kolektor v Idriji, ki zagotavljajo večino delovnih mest v občinah Cerklno in Idrija.

Podatke o stopnji izobrazbe, starostni strukturi, delovni dobi brezposelnih oseb ter trajanju brezposelnosti za občino Cerklno sem pridobila na Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje, nanašajo pa se na zadnji dan leta 2009. Podani so v tabeli 6. Med vsemi brezposelnimi v občini Cerklno je bilo 39,4 % žensk, kar je približno 10 odstotnih točk manj, kot je slovensko povprečje (48,1 %). Ob primerjanju stopnje izobrazbe brezposelnih lahko ugotovimo, da ima slaba tretjina brezposelnih v občini Cerklno dokončano peto stopnjo izobrazbe. Sledijo jim tisti s prvo oziroma drugo stopnjo izobrazbe (24,2 %). Velik je tudi delež najbolj izobraženih, takih je v občini Cerklno 18,2 %. Slovensko povprečje pa kaže drugo sliko, in sicer ima največ brezposelnih najnižjo izobrazbo, na drugem mestu so brezposelni s peto stopnjo izobrazbe. Izobrazbena struktura se verjetno razhaja zato, ker so podjetja v bližnji okolici večinoma delovno intenzivna in ni potrebna visoka izobrazba, zato je več brezposelnih z višjo izobrazbo. V občini Cerklno torej primanjkuje delovnih mest, za katera bi bila potrebna višja izobrazba, zato si večina diplomantov iz občine Cerklno poišče delovno mesto v kraju študija in ne v domači občini.

Tabela 6: Število brezposelnih, delež žensk in stopnja izobrazbe brezposelnih v občini Cerklno in Sloveniji na dan 31. december 2009

GEOGRAFSKA ENOTA	ŠTEVILO BREZPOSELNIH	DELEŽ ŽENSK (V %)	DELEŽ PO STOPNJIH IZOBRAZBE (V %)				
			I. IN II.	III. IN IV.	V.	VI.	VII.
OBČINA CERKNO	99	39,4	24,2	20,2	31,3	6,1	18,2
SLOVENIJA	96.672	48,1	39,5	25,2	25,3	3	7

Vir: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, 2010.

Kot je razvidno iz tabele 7 na strani 18, je bilo na zadnji dan leta 2009 največ iskalcev zaposlitve v občini Cerklno starih med 30 in 40 let. Brezposelni, ki so stari nad 40 let, spadajo v kategorijo težje zaposljivih, takih je Sloveniji v povprečju kar 51,1 % vseh registriranih brezposelnih. V občini Cerklno je ta odstotek bistveno nižji, in sicer le 35,3 %. Razlog verjetno spet tiči v podjetjih v naši kotlini, saj se velika večina ljudi zaposli za nedoločen čas in ostanejo na enem delovnem mestu, vse dokler se ne upokojijo.

Tabela 7: Deleži brezposelnih po različnih kategorijah v občini Cerklno in Sloveniji na dan 31. 12. 2009

DELEŽ BREZPOSELNIH NA DAN 31. 12. 2009		
STAROST (V LETIH)	CERKNO (V %)	SLOVENIJA (V %)
18 DO 25	14,2	12,4
25 DO 30	24,2	15,9
30 DO 40	26,3	20,6
40 DO 50	14,1	21,4
50 IN VEČ	21,2	29,7
TRAJANJE BREZPOSELNOSTI	CERKNO (V %)	SLOVENIJA (V %)
DO 3 MESECEV	22,2	27,3
3 DO 6 MESECEV	23,2	14,0
6 DO 9 MESECEV	14,2	12,0
9 DO 12 MESECEV	16,2	11,1
1 DO 2 LETI	17,2	15,3
2 DO 3 LETA	4,0	6,2
3 DO 5 LET	2,0	6,0
5 DO 8 LET	0,0	4,3
8 LET IN VEČ	1,0	3,8

Vir: Zavod RS za zaposlovanje, 2010.

Po podatkih Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje je med vsemi brezposelnimi v občini Cerklno 11,1 % takih, ki vstopajo na trg kot iskalci prve zaposlitve, saj so še brez delovne dobe (slovensko povprečje je 14,3 %). To so večinoma mladi izobraženi ljudje, ki naposled dobijo službo izven občine stalnega prebivališča. Tudi brezposelnost pri večini ne traja dolgo, saj je konec leta 2009 dobilo 45,4 % vseh brezposelnih oseb s stalnim prebivališčem v občini Cerklno službo prej kot v pol leta, kar je malo več, kot je slovensko povprečje, kjer je takih 41,3 %.

3.2.3 Storitve družbenega pomena

Za kvaliteto življenja prebivalcev neke občine so pomembne tudi storitve družbenega pomena, med katere lahko štejemo izobraževanje in štipendiranje, zdravstvo in socialo, kulturo ter šport in rekreacijo. V nadaljevanju bo opisano stanje v občini Cerklno na vsakem od naštetih področij.

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije sta bila konec leta 2008 na območju občine Cerklno dva vrtca s skupno 9 oddelki, vanje je bilo vključenih 118 predšolskih otrok, zanje pa je skrbelo 9 vzgojiteljic in 11 pomočnic.

Znotraj meja občine Cerklno delujejo 3 osnovne šole. Matična šola v Cerklnem ter podružnični šoli v Novakih in Šebreljah. Začetek šolskega leta 2008/2009 je šole obiskovalo skupno 368 otrok, ki jih je poučevalo 33 učiteljev in trije zunanji sodelavci.

V občini Cerklje na Gori ni srednjih šol, zato se dijaki vozijo v sosednje občine. Večinoma se šolajo v Idriji, Ljubljani, Novi Gorici in Škofji Loki. V začetku šolskega leta 2008/2009 je imelo v občini Cerklje na Gori stalno prebivališče 229 dijakov, ki so bili bodisi dnevni bodisi tedenski migranti.

Prav tako ni v občini Cerklje na Gori nobene terciarne (višješolske strokovne ali visokošolske) izobraževalne institucije, zato se študenti izobražujejo po Univerzah in študijskih centrih drugod po Sloveniji. Konec leta 2008 je bilo po podatkih SURS-a v občini Cerklje na Gori 300 študentov. Zanimiv je tudi podatek o številu diplomantov na 1000 prebivalcev, ki je za leto 2008 za občino Cerklje na Gori znašal 9,9 diplomantov na 1000 prebivalcev, kar je več od slovenskega povprečja (8,4 ‰) in tudi več od povprečja Goriške statistične regije (8,7 ‰). Mlade generacije Cerkljanov se torej močno zavedajo pomena izobraževanja, škoda je le, da večina diplomantov ne bo dobila službe v občini Cerklje na Gori, pač pa drugod. Tako se bodo, ali odselili (beg možganov) ali pa dnevno vozili na delo v druge občine, kar jim bo vzelo precej dragocenega prostega časa, saj cestne povezave z ostalo Slovenijo niso najboljše.

Kot je razvidno iz tabele 8, je bilo leta 2002 ob popisu prebivalstva v občini Cerklje na Gori brez kakršnekoli formalne izobrazbe 0,92 ‰ ljudi, starejših od 15 let, kar je več, kot je znašalo slovensko povprečje (0,68 ‰) in tudi več, kot je znašalo povprečje v Goriški regiji (0,6 ‰). Prav tako je v občini Cerklje na Gori višji delež od slovenskega in regijskega povprečja tistih, ki so pri popisu 2002 imeli nepopolno osnovno šolo oziroma dokončano le osnovno šolo. Posebej velika razlika je pri tistih občanih, ki so imeli nepopolno osnovno šolo, saj je njihov delež v občini Cerklje na Gori kar dvakrat višji od slovenskega povprečja. Po drugi strani pa je delež tistih, ki so končali srednjo, višjo ali visoko šolo in imajo stalno prebivališče v občini Cerklje na Gori, nižji od slovenskega in regijskega povprečja. To pomeni, da je prebivalstvo v občini Cerklje na Gori slabše izobraženo, kot je slovensko povprečje, kar je posledica že omenjenega bega možganov. Vsekakor pa slabše izobraženo prebivalstvo, v primerjavi s slovenskim povprečjem, ni dober obet za nadaljnji razvoj občine na kateremkoli področju.

Tabela 8: Prebivalstvo, starejše od 15 let, po doseženi izobrazbi ob popisu prebivalstva leta 2002

GEOGRAFSKA ENOTA	BREZ IZOBRAZBE	NEPOPOLNA IZOBRAZBA	OSNOVNA ŠOLA	SREDNJA		VIŠJA	VISOKA	
				NIZJA IN SREDNJA POKLICNA	STROKOVNA IN SPLOŠNA		DODIPLOMSKA	PODIPLOMSKA
SLOVENIJA	11.337	104.219	433.910	452.292	447.049	84.044	114.630	16.388
DELEŽ (V ‰)	0,68	6,26	26,08	27,18	26,87	5,05	6,89	0,98
CERKLJE NA GORI	39	575	1.438	1.060	821	115	173	14
DELEŽ (V ‰)	0,92	13,58	33,96	25,03	19,39	2,72	4,09	0,33
GORIŠKA	609	7.498	29.083	27.165	24.721	4.849	6.606	581
DELEŽ (V ‰)	0,6	7,42	28,76	26,87	24,45	4,8	6,53	0,57

Vir: Statistični letopis Republike Slovenije 2003.

Ena od družbenih storitev, ki bi lahko zadržala bodoče diplomante v občini Cerklje na Gori je štipendiranje. Shema štipendiranja, ki velja za občino Cerklje na Gori in celotno Slovenijo, je podana

v tabeli 9. Iz nje je razvidno, da so deleži posameznih vrst štipendij, ki jih prejemajo štipendisti v občini Cerklje, povsem drugačni od slovenskega povprečja. Konec leta 2008 je tako 46,27 % študentov štipendistov, s stalnim prebivališčem v občini Cerklje, prejelo kadrovske štipendije. Takih je bilo tudi 43,82 % dijakov, ki so prejeli štipendijo. Večina dijakov, ki je prejela štipendijo v Sloveniji, pa je dobivala republiške štipendije. Prav tako je največ slovenskih študentov štipendistov konec leta 2008 prejelo republiške štipendije. Razlog za različne oblike štipendiranja v občini Cerklje in v Sloveniji je verjetno v tem, da so v občini in tudi v večini sosednjih veliki štipenditorji. Le-ti vsako leto razpišejo kadrovske štipendije in se tako trudijo zajezi odhajanje dobrih kadrov iz idrijsko-cerkljanskega območja. K porastu kadrovskih štipendij je v zadnjih letih pripomogla tudi regijska štipendijska shema. Ta deluje pod okriljem Posoškega razvojnega centra od leta 2005 in spodbuja predvsem študij deficitarnih poklicev, večinoma tehniških.

Tabela 9: Število in deleži posameznih vrst štipendij, ki so jih konec leta 2008 prejeli štipendisti v občini Cerklje in Sloveniji

PREJEMNIKI ŠTIPENDIJE	VRSTA ŠTIPENDIJE	OBČINA CERKLJE		SLOVENIJA	
		ŠTEVILO	DELEŽ (V %)	ŠTEVILO	DELEŽ (V %)
ŠTUDENTI	KADROVSKE	31	46,27	4.329	17,77
	REPUBLIŠKE	14	20,90	12.437	51,04
	ZISOVE	22	32,84	7.264	29,81
	DRUGE	0	0,00	337	1,38
DIJAKI	KADROVSKE	39	43,82	2.831	9,47
	REPUBLIŠKE	36	40,45	21.261	71,13
	ZISOVE	14	15,73	5.704	19,08
	DRUGE	0	0,00	93	0,31

Vir: SI-STAT podatkovni portal, 2010.

V občini Cerklje je zdravstvena oskrba organizirana preko Zdravstvenega doma Idrija, v sklopu katerega deluje tudi Zdravstvena postaja Cerklje. Tu delujeta dva zdravnika, dve zobozdravnici, patronažna služba in laboratorij, ki so na voljo vsak dan od ponedeljka do petka. Zdravstvena oskrba za predšolske otroke je precej slabša, saj je otroški dispanzer odprt le vsako drugo sredo, vse druge dni v tednu je na voljo samo v 20 km oddaljeni Idriji. Prav tako je v Idriji 24 ur na dan dostopna nujna medicinska pomoč (ZD Idrija, 2008). V stavbi poleg Zdravstvene postaje Cerklje se nahaja tudi zasebna lekarna, ki je prav tako odprta le od ponedeljka do petka.

V občini Cerklje ni doma za upokojence, zato se starostniki s tega območja naseljujejo večinoma v domovih za upokojence v občinah Idrija in Podbrdo. Ponudba postelj v obstoječih domovih za upokojence že sedaj ne zadošča povpraševanju, v prihodnje pa bo razkorak zaradi starajočega se prebivalstva še večji. Kronična polna zasedenost, zelo dolge čakalne vrste za sprejem v dom upokojencev in relativno velika oddaljenost od občine Cerklje obstoječih domov so razlogi, da so v Cerklju že dolgo prisotne ideje o gradnji doma starejših občanov. V Regionalnem razvojnem programu Severne Primorske (Goriške statistične regije) 2007–2013 (RRP Severne Primorske) je med prilogi zapisan tudi projekt gradnje doma za

starejše občane v Cerknem, nosilec projekta je Hiša, d.o.o. Po izgradnji doma za starejše občane se bo verjetno za bivanje v njem odločilo še več starejših prebivalcev Cerknega, saj so obstoječi domovi kot rečeno predaleč in preveč oddaljeni od življenja, ki so ga vajeni.

Na območju občine Cerkno deluje Center za socialno delo Idrija, ki je skupen za obe občini. V njegovem okviru deluje tudi pomoč na domu za tiste starejše občane, ki sami ne zmorejo postoriti vsakdanjih opravkov in zaradi različnih razlogov niso bili sprejeti v domove starejših občanov. Pomoč na domu obsega prinašanje kosil, pomoč pri osebni higieni, gospodinjsko pomoč, prevoze in spremstvo. Ekonomska cena ure storitve je 16,09 evra; oskrbovanec plača 5,27 evra, razliko pa krije posamezna občina. Oskrbovalke mesečno realizirajo približno 180 ur, od tega opravijo povprečno 80 efektivnih ur pri oskrbovancih (interni podatki CSD Idrija).

Prebivalci in turisti, ki obiščejo občino Cerkno imajo na voljo več oblik kulturnega udejstvovanja. V občini Cerkno lahko obiščemo dva muzeja. Cerkljanski muzej, kjer si lahko ogledamo dve stalni razstavi, in sicer Cerkljanska skozi čas in razstavo o cerkljanskih laufarjih »Pust je kriv«, ter Vojaški muzej v Trebenčah v zasebni lasti, kjer je na ogled več kot 1000 eksponatov iz prve in druge svetovne vojne.

Med kulturnimi spomeniki velja izpostaviti Partizansko bolnišnico Franja, ki je bila ena izmed redkih avtentično ohranjenih partizanskih bolnic. V soteski Pasice je bilo 13 lesenih barak in več pomožnih objektov. Bolnica Franja je bila med najbolj opremljenimi skrivnimi partizanskimi bolnicami z operacijsko sobo, rentgenom, invalidskim domom in celo lastno električno centralo. Na žalost pa so silovito deževje in narasle vode na Cerkljanskem septembra 2007 odnesle praktično vse, razen dveh objektov. Dostop v sotesko ni mogoč in ogledi so odpovedani. Občina Cerkno, ki je lastnica objekta, se je odločila, da bo spomenik popolnoma obnovila in predvidoma v poletnih mesecih leta 2010 bo spomenik ponovno odprt za javnost. Sredstva za ta namen bodo pridobili od države in Evropske unije, saj je bila Franja tudi nosilka naziva spomenika evropske kulturne dediščine (LTO Laufar, radio Odmev, 2008).

V občini Cerkno delujeta dve knjižnici. Bevkova knjižnica Cerkno je ena od enot Mestne knjižnice in čitalnice Idrija in je konec leta 2008 hranila preko 27.000 enot knjižničnega gradiva, vanjo pa je bilo vpisanih nad 1500 članov. Knjižnico ima tudi Osnovna šola Cerkno, ki ima okrog 25.000 knjig za potrebe učencev in učiteljev.

Na Cerkljanskem je tekom celega leta organiziranih kar nekaj kulturnih prireditev, ki so znane širom po Sloveniji. Pustni čas v Cerknem ne mine brez tradicionalne Laufarije, v maju je organiziran Jazz festival, poleti se odvija Poletje v Cerknem, Zavod Gabrijel Fest skozi vse leto organizira koncerte žive glasbe, na smučišču Cerkno pa vsako zimo priredijo Partizanske smučine. V občini delujejo še Kulturno umetniško društvo, pevski zbori, igralske zasedbe in dramsko gledališče. V Cerknem imata sedež Radio Odmev, ki se ga sliši »od Posočja do

Ljubljane» ter manjša Lokalna televizija Cerklje, ki svoj program oddaja štirikrat tedensko, vsebinsko pa povzema lokalne dogodke in prireditve na Cerkljanskem.

V občini Cerklje se lahko s športom ukvarjamo v vseh letnih časih, saj obstaja veliko športnih objektov. Največji objekt za zimske športe je nedvomno Smučarski center Cerklje, kjer je na 70 hektarih smučarskih površin možno smučati, deskati na snegu ali teči na smučeh. Poleg smučišča so obiskovalcem in domačinom na voljo termalni bazen, teniška igrišča, športno igrišče ob šoli, balinišče, jahanje konj pri zasebnikih, kolesarjenje in plezanje v naravnih plezališčih. S treh vzletišč je možno tudi jadralno padalstvo, neokrnjena narava lovcev ponuja lov ali zgolj opazovanje divjadi, pohodnikom pa mnoge bolj ali manj zahtevne pohodniške poti. Reka Idrijca s svojimi pritoki predvsem v poletnih mesecih ponuja ribolov, kopanje ter vožnjo s kajaki in kanuji. V občini deluje kar nekaj športnih društev in klubov, na primer Športno društvo Pedal Cerklje, Planinsko društvo Cerklje, orientacijski klub Azimut Cerklje, Balinarsko društvo, Plavalni klub Cerklje, Alpinistični odsek Cerklje, Konjeniško društvo Cerklje in društvo za prosto letenje Viharnik Cerklje.

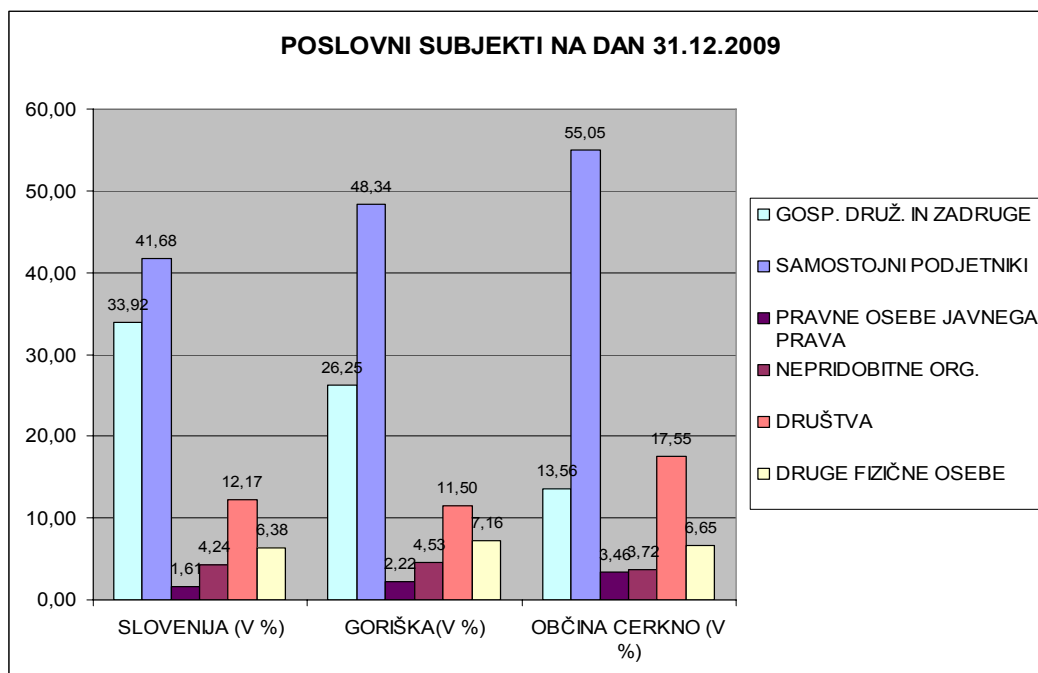
3.3 EKONOMSKE DEJAVNOSTI

3.3.1 Gospodarstvo

Prebivalstvo na cerkljanskem podeželju je tradicionalno usmerjeno v kmetijstvo. V preteklosti na tem območju, razen posameznikov, ki so opravljali obrtniška dela, gospodarstvo ni bilo širše razvito. V večji meri se je razvilo šele po drugi svetovni vojni, ko sta bila ustanovljena dva največja delodajalca v cerkljanski kotlini, Lesna industrija CELES d.o.o. Cerklje in ETA d.o.o. Cerklje, ki je bila sprva ustanovljena kot elektro-vzdrževalno podjetje, kasneje pa je razvoj vodil v proizvodnjo različnih električnih izdelkov. V času od osamosvojitve Slovenije pa je v občini Cerklje nastalo veliko novih, manjših podjetij, ki se uspešno uveljavljajo na domačem in tujem trgu.

Na dan 31. 12. 2009 je bilo v občini Cerklje po podatkih Poslovnega registra Slovenije (PRS), ki ga vodi Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJPES), 376 poslovnih subjektov. Največ, in sicer 207, je bilo samostojnih podjetnikov posameznikov, 66 je bilo društev, 51 gospodarskih družb in zadrug, 25 fizičnih oseb, ki opravljajo registrirane dejavnosti, 14 nepridobitnih organizacij in 13 pravnih oseb javnega prava. Na sliki 3 na strani 23 so prikazani podatki za občino Cerklje, celotno Slovenijo in Goriško regijo. Ob primerjanju le-teh lahko ugotovimo, da ima občina Cerklje večji delež samostojnih podjetnikov in precej manjši delež gospodarskih družb od slovenskega in goriškega povprečja. Mogoče to kaže na veliko samoiniciativnost in podjetnost Cerkljanov, posledica vsega tega pa je druga najnižja brezposelnost med občinami v Sloveniji.

Slika 3: Poslovni subjekti na dan 31. 12. 2009 v občini Cerklno, Goriški regiji in Sloveniji

Vir: Poslovni register Slovenije, AJ PES, 2010.

AJPES konec vsakega četrtrletja na svoji spletni strani objavlja zbirne podatke o številu poslovnih subjektov, ki so vpisani v PRS. Mednje se štejejo pravne osebe, samostojni podjetniki posamezniki in druge fizične osebe, ki opravljajo registrirane dejavnosti, ter glavne podružnice tujih podjetij, kot jih določa zakon, ki ureja gospodarske družbe.

Po podatkih Poslovnega informatorja Republike Slovenije (Pirs, 2010) so po številu zaposlenih največji delodajalci s sedežem v občini Cerklno:

- ETA d.o.o., ki zaposluje 1212 ljudi in je največje podjetje in tudi največji delodajalec v občini Cerklno; proizvaja grelne plošče za električne gospodinske naprave,
- HOTEL CERKNO d.o.o., ki ima skupaj s Smučarskim centrom Cerklno 110 zaposlenih,
- OSNOVNA ŠOLA CERKNO, ki ima 75 zaposlenih,
- RADIO CERKNO ima 25 zaposlenih,
- EMOK SEDEŽNO POHIŠTVO d.o.o., ki izdeluje sedežno pohištvo višjega kakovostnega razreda, zaposluje pa od 20 do 49 zaposlenih,
- SIAPRO d.o.o. ima 15 zaposlenih in je mednarodno uveljavljeno podjetje na področju inženiringa livarn ter peskanja in čiščenja,
- MOČNIK d.o.o. ima 13 zaposlenih, ukvarja pa se s sečnjo,
- HOJAK d.o.o., ki ima 12 zaposlenih, ukvarja pa se s proizvodnjo kovinskih izdelkov,
- HIPLEX d.o.o. ima 12 zaposlenih, ukvarjajo se s proizvodnjo plastičnih mas,
- OBČINA CERKNO, ki ima 11 zaposlenih.

Skupno število poslovnih subjektov za določeno območje med leti niha zaradi ustanavljanja novih podjetij, likvidacij ali preselitve poslovalnic na druga območja. Število registriranih pravnih ali fizičnih oseb v dejavnostih od C do K je, kot lahko vidimo v tabeli 10, v občini Cerklje med leti nihalo, medtem ko je v Sloveniji raslo. V nasprotju s številom podjetij pa je bilo na Cerkljanskem vsako leto manj oseb, ki so delale. Trend gibanja števila aktivnih oseb (razen leta 2008) se ujema s trendom gibanja celotne populacije občine Cerklje, ki prav tako pada. Padanje števila oseb, ki delajo, pomeni tudi to, da so na novo ustanovljena podjetja manj delovno intenzivna. Obraten trend je opazen na območju celotne Slovenije, saj se je število zaposlenih oseb med leti 2000 in 2008 povečalo, v zadnjih letih tudi na račun delovnih imigracij iz drugih držav Evropske unije.

Tabela 10: Število podjetij in delovno aktivnih oseb v občini Cerklje in Sloveniji za obdobje od 2000 do 2008

OBDOBJE	ŠT. PODJETIJ C-K PO SKD		ŠT. OSEB, KI DELAJO	
	CERKNO	SLOVENIJA	CERKNO	SLOVENIJA
leto 2000	200	90.832	1854	604.402
leto 2001	194	91.106	1844	609.272
leto 2002	195	92.070	1848	608.233
leto 2003	189	91.505	1852	603.819
leto 2004	205	93.697	1814	606.811
leto 2005	217	95.399	1787	609.699
leto 2006	233	100.569	1739	621.978
leto 2007	235	105.272	1713	649.744
leto 2008*	333	152.541	1805	881.598

Legenda: * Število podjetij po novi SKD.

Vir: SI-STAT podatkovni portal, 2009.

3.3.2 Kmetijstvo in gozdarstvo

Kmetijstvo in gozdarstvo sta na tem območju že tradicionalno prisotna, kljub temu da naravne razmere za kmetijstvo niso najbolj ugodne. Naravni pogoji so bolj primerni za rast gozdov, saj velike strmine ne dopuščajo večjih travnatih površin ali večjih golosekov. Na območju občine je 8008 hektarjev gozdov, od tega 89 % gozda spada v kategorijo lesnoproizvodnega gozda, 19 % pa je zavarovanih od države kot varovalni gozd. Poleg lesne mase je gozd na Cerkljanskem zanimiv z vidika turizma, rekreacije in nabiranja gozdnih sadežev (Program priprave strategije prostorskega razvoja občine Cerklje, 2005, str. 3).

Pred obema svetovnima vojnoma je bilo za širša območja ob današnji meji z Italijo značilno, da so kmetje po dodaten zaslužek in menjavo blaga hodili peš v Trst ali Gorico in prodajali pridelke, med, maslo in skuto. Tja so se odpravili tudi s širšega območja Cerkljanske in na ta način lažje preživeli. Še danes kmetije niso vir zadostnega zaslužka za preživetje in je kmetovanje v večini primerov le dodatna popoldanska dejavnost. Ohranjanje hribovskih

kmetij je velik problem vseh občin v Goriški regiji. Brez tega lahko pride do praznjenja prostora, propadanja kulturne krajine in grajene dediščine ter zaraščanja kmetijskih površin.

Na Statističnem uradu Republike Slovenije so leta 2000 naredili popis kmetijstev in ker ni novejših podatkov, bom le-te uporabila za predstavitev kmetijstva na Cerkljanskem. Tega leta je bilo v občini Cerklje 574 kmečkih gospodarstev, kar je 8,8 % vseh kmetij v Goriški regiji in 0,66 % vseh slovenskih kmetij. V občini Cerklje so vsa kmečka gospodarstva v obliki družinskih kmetij, ki pa po površini ne spadajo med velike. Večina le-teh (40 %) ima v uporabi od 2 do 5 ha kmetijskih zemljišč. Od 5 do 10 ha zemljišč jih ima četrtnina, preostale kmetije pa so večje od 10 ha ali manjše od 2 ha. Kmetije so obsegale skupno 8.973,87 hektarov, dobra tretjina zemljišč se je uporabljala za kmetovanje. Največ zemlje, kar 95 %, so zavzemali travniki in pašniki, ostalo so bili njive, vrtovi in kmečki sadovnjaki. Delež travnikov in pašnikov na območju celotne Slovenije je bil bistveno nižji, in sicer le 62 % površine kmetijskih zemljišč v uporabi. Do tako velike razlike prihaja zaradi hribovitosti in gorskega sveta Cerkljanske pokrajine, ki ne dopušča intenzivnejšega obdelovanja zemlje in je primernejša za travnike in pašnike. Intenzivnejšega obdelovanja ne dopušča tudi razdrobljenost zemljiških parcel, kar je posledica dedovanj, razdeljevanja in naravnih značilnosti površja (strmine).

Na njivah in vrtovih prevladujeta dve večji skupini poljščin, in sicer na 60 % površin rastejo krompir ter krmne rastline za živali. Na ostali površini imajo kmetije žita in zelenjavo. Poljščine, ki najbolj uspevajo in jih je v občini Cerklje posajenih največ, so krompir, koruza za zrnje in silažna koruza. Skoraj vsaka hiša na podeželju in tudi v samem Cerklju ima svoj vrt za pridelovanje sezonske zelenjave za lastno uporabo. Pogoji, ki so sicer slabi za kmetijstvo nasploh, pa so zelo dobri za sadjarstvo. Presenetljivo pa to ni dobro razvito, saj le slabe 4 hektarje vseh obdelovalnih površin v občini predstavljajo intenzivni kmečki sadovnjaki, v njih pa so v veliki večini posajene jabolane, na katerih zrastejo jabolka za prodajo.

Zaradi velikih strmin in redkih ravnin je na kmetijah v občini Cerklje precej ročnega dela. Kljub temu pa so tudi mehanizirane. Sodeč po številu kosilnic na Cerkljanskem, ima vsaka kmetija vsaj eno motorno kosilnico, ki se upravlja ročno in je zato primerna za košnjo trave v hribovitem svetu. 70 oziroma 12 % vseh kmetij na Cerkljanskem ima toliko ravninskega sveta, da se jim izplača traktorska kosilnica. Mehanizacija, ki se še pojavlja, je povezana s pravilom sena. Tako imajo kmetije na Cerkljanskem najpogosteje še obračalnice, zagrabljalnice, nakladalne prikolice ter navadne prikolice. Pogosti so tudi traktorski plugi, ki jih na kmetijah uporabljajo za oranje njiv, saj so le-te večinoma na položnejših zemljiščih.

Ker poljedelstvo v občini nima posebej ugodnih razmer za svoj razvoj, se večina kmetij ukvarja z živinorejo. 92 % kmetij v občini Cerklje je imelo v oskrbi veliko živino, najpogosteje govedo. Povprečna družinska kmetija na Cerkljanskem je leta 2000 imela v hlevu ali na paši 6,4 glav goveda. Vrstni red velikostnih razredov čred goveda je v občini

Cerkno enak slovenskemu povprečju, obstajajo pa rahla odstopanja pri posameznih odstotkih. Največ kmetij je tako na Cerkljanskem kot v celotni Sloveniji imelo v hlevu od 3 do 9 glav živine. Sledijo jim kmetije z do 2 glavama, ostale pa imajo po več kot 10 glav goveda. Večina kmetij v občini je torej premajhnih, da bi bile konkurenčne, zato predstavljajo le dodaten vir zaslužka, ne pa glavnega.

Poleg mesa je pomembna tudi pridelava mleka. Leta 2000 je v občini Cerkno mleko oddajalo 138 kmetij, v povprečju pa so imeli 3,6 molznih krav. Prašičereja ni razvita v večji meri. Na tistih družinskih kmetijah, kjer pa imajo prašiče, jih vzrejajo le za lastno uporabo. V povprečju letno kupijo in redijo 2 prašiča, pozimi pa imajo koline. V zadnjem času se zaradi spodbud države, da se strmine ne bi zaraščale, razvijata tudi ovčjereja in kozjereja, saj so strma in za obdelovanje nedostopna pobočja v občini kot nalašč za pašo ovc in koz.

Za slovensko kmetijstvo velja, da ima dokaj neugodno starostno strukturo. Gospodarji na kmetijah so večinoma stari, saj je skoraj 80 % slovenskih gospodarjev na kmetijah starejših od 45 let. Starostna struktura na kmetijah v občini Cerkno je bolj ugodna, čeprav še vedno ni idealna. Iz tabele 11 je razvidno, da je bilo leta 2000 6,1 % gospodarjev mlajših od 35 let, kar je za eno odstotno točko več od slovenskega povprečja. Slaba petina kmečkih gospodarjev v občini Cerkno je stara od 35 do 44 let, slovensko povprečje za ta starostni razred znaša 15,3 %, na Goriškem pa je takih gospodarjev le 13,7 %. Največji delež gospodarjev s kmetij na Cerkljanskem je starih od 45 do 54 let, kar je bistveno manj od največjih deležev, ki veljajo za Slovenijo in Goriško regijo, saj je tam slaba tretjina gospodarjev starejših od 64 let. Kmečki gospodarji na Cerkljanskem so torej mlajši od povprečja, ki velja za območje celotne Slovenije.

Tabela 11: Število gospodarjev in deleži v posameznih starostnih razredih v Sloveniji, Goriški regiji in občini Cerkno za leto 2000

GEOGRAFSKA ENOTA	SKUPAJ GOSPODARJEV	POD 35 LET (V %)	35 - 44 LET (V %)	45 - 54 LET (V %)	55 - 64 LET (V %)	NAD 64 LET (V %)
SLOVENIJA	86.336	5,2	15,31	23,14	24,26	32,09
GORIŠKA	6.534	4,61	13,74	25,5	23,31	32,84
CERKNO	574	6,1	19,69	28,57	19,34	26,3

Vir: Statistični urad Republike Slovenije: Popis kmetijstev 2000.

Zaradi ugodnejše starostne strukture cerkljanskih kmečkih gospodarjev od slovenskega povprečja bi pričakovali tudi boljšo izobrazbeno strukturo, kot je slovenska. Vendar je iz tabele 12 na strani 27 razvidno, da ni tako. Gospodarji na cerkljanskih kmetijah imajo slabšo splošno izobrazbo od povprečja tako na Goriškem kot v Sloveniji. Gospodarjev, ki so brez formalne izobrazbe, je v občini Cerkno kar za 5 odstotnih točk več od povprečja na Goriškem. Delež tistih, ki imajo vsaj srednješolsko izobrazbo, je približno enak na Goriškem in v celotni Sloveniji, in sicer okrog 16 %. V občini Cerkno pa je kmečkih gospodarjev z najmanj srednješolsko izobrazbo le 9 %.

Tabela 12: Število gospodarjev in deleži po doseženi splošni izobrazbi v Sloveniji, Goriški regiji in občini Cerklje za leto 2000

GEOGRAFSKA ENOTA	SKUPAJ GOSPODARJEV	BREZ IZOBR., NEPOPOLNA OSNOVNA IZOBR. (V %)	OSNOVNOŠOLSKA IZOBR. (V %)	POKLICNA IZOBR. (V %)	SREDNJEŠOL. IZOBR. (V %)	VIŠJA, VISOKA IZOBR. (V %)
SLOVENIJA	86.336	11,25	47,14	26	12,27	3,22
GORIŠKA	6.534	10,18	43,56	29,66	12,46	3,76
CERKLJE	574	15,16	47,56	27,7	7,67	1,39

Vir: Statistični urad Republike Slovenije: Popis kmetijstev 2000.

Velike razlike so tudi pri kmetijski izobrazbi kmečkih gospodarjev. Večina gospodarjev v občini Cerklje (88 %) je ob popisu kmetijstev leta 2000 imelo samo praktične izkušnje iz kmetijstva, ki so jih pridobili z večletnim delom na domači kmetiji. Odstotek takih je med kmeti na Goriškem in v Sloveniji nižji. Tečaj iz kmetijstva je opravilo dvakrat manj kmečkih gospodarjev, kot je bilo povprečje v Goriški regiji. Prav tako je bil v občini Cerklje nižji od slovenskega povprečja delež tistih, ki so imeli poklicno kmetijsko izobrazbo, srednjo, višjo, visoko, univerzitetno ali podiplomsko kmetijsko izobrazbo. Kmetje v cerkljanski občini so se kmetovanja in z njim povezanih stvari torej naučili od svojih prednikov na način, kot so to počeli v preteklih generacijah.

Kmetijstvo v občini Cerklje je torej prilagojeno hribovitemu in gorskemu svetu. Prevladuje živinoreja za pridelavo mesa in mleka, dopolnilne dejavnosti pa so še v povojih. Počasi se razvijajo turizem na kmetijah, peka kruha in peciva v krušni peči za prodajo, predelava sadja, čebelarstvo, izdelava izdelkov domače in umetnostne obrti, pleteni izdelki iz domače volne in sirarstvo.

3.3.3 Turizem

Turizem, predvsem zimski je v občini Cerklje dobro razvit. Lokalna turistična organizacija Laufar Cerklje (LTO Laufar Cerklje) ima v središču Cerklja odprt Turistično informacijski center (TIC), kamor se lahko obrne vsak turist, ki pride v Cerklje. Tam bo dobil informacije o zasebnih namestitvenih kapacitetah, o organiziranih vodenih ogledih lokalnih in regionalnih znamenitosti ter različnih športnih programih, ki so na voljo obiskovalcem.

Pozimi pride večina turistov v Cerklje zaradi Smučarskega centra Cerklje, čez celo leto pa je na voljo mnogo zanimivosti, ki si jih lahko ogledajo. Poleg muzejev, omenjenih na strani 21, in Partizanske bolnišnice Franja si je mogoče ogledati še Bevkovo domačijo. To je rojstna hiša pisatelja povesti in romanov Franceta Bevka v Zakojci pri Cerklju. Med pomembnejše kulturne znamenitosti gotovo spadata cerkljanska Laufarija in prazgodovinsko arheološko najdišče Divje babe.

Laufarija s svojo večstoletno tradicijo gotovo spada med bolj znane pustne skupine v Sloveniji, žal pa danes ni ničesar znanega o njenem izvoru. Pravijo, da ima običaj korenine še v poganskih časih. Za Laufarje je značilno, da vsi, razen enega lika, nosijo lesena naličja –

larfe. Družina danes šteje 25 likov, predstavljajo pa značilnosti in slabosti posameznih skupin prebivalstva. Od leta 1991 so larfe in laufarska družina razglašene za spomenik premične kulturne dediščine (Laufarija, 2008).

Arheološki park Divje babe pod Šebreljsko planoto, ki je bil urejen leta 2005, je eno najpomembnejših najdišč stare kamene dobe na svetu. Do najbolj znane najdbe je prišlo leta 1995, ko je bilo odkrito najstarejše glasbilo na svetu – koščena piščal, ki jo je najverjetneje izdelal neandertalec (Arheološki park »Divje babe«, 2005).

V občini Cerkno je tudi veliko naravnih znamenitosti, na primer Aragonitna Ravenska jama, znana po apnenčastih tvorbah, podobnih ježkom, potok Zaganjalka, soteska Pasice in okoliški hribi. Turiste pričaka tudi pestra ponudba lokalno tipičnih jedi, kot so šebreljski želodec, domači planinski sir, ocvirkovca, smukavc in potička z nadevom iz suhega sadja in medu (LTO Laufar, 2008).

Turistična ponudba na Cerkljanskem je večinoma vezana na zimski turizem, ki se odvija na Smučarskem centru Cerkno. Ponudba prenočišč čez vse leto pa je zelo enolična. Gostje, ki obiščejo Cerkno, imajo na voljo postelje v hotelu, apartmajih, na turističnih kmetijah ter v sobah pri posameznikih. Iz tabele 13 je razvidno, da se je število sob, ki so na voljo obiskovalcem, od leta 2003 do 2009 povečalo le za 14 odstotnih točk, medtem ko se je število ležišč povečalo za 15,6 odstotnih točk. Skupno število gostov se je v obravnavanih letih povečalo za 24,8 odstotnih točk, število Slovencev je med leti bolj ali manj stalno, tujih gostov pa je bilo leta 2008 skoraj dvakrat več kot leta 2003. V istem obdobju so se nočitve povečale za 24,7 odstotnih točk. Leta 2009 je gost v občini Cerkno povprečno prenočil 3,6 krat, kar se povezuje s smučarskih turizmom. V tabeli se tudi lepo odraža svetovna gospodarska kriza, ki je zajela svet in tudi Evropo v letu 2009. V tem letu se je namreč močno znižalo število tujih gostov, medtem ko je število domačih gostov ostalo na istem nivoju kot v predhodnem letu.

Tabela 13: Nastanitev, prihodi, nočitve in povprečna doba bivanja v dneh v občini Cerkno v obdobju od 2003 do 2009

LETO	NASTANITEV		ŠTEVILO GOSTOV			NOČITVE			POVPREČNA DOBA BIVANJA V DNEH
	SOBE	LEŽIŠČA	DOMAČI	TUJI	SKUPAJ	DOMAČI	TUJI	SKUPAJ	
2003	107	276	4.908	2.537	7.445	17.363	9.540	26.903	3,6
2004	109	282	4.779	2.863	7.642	17.139	11.236	28.375	3,7
2005	108	279	4.841	3.831	8.672	15.833	15.889	31.722	3,7
2006	117	301	4.326	4.644	8.970	14.906	17.789	32.695	3,6
2007	126	341	4.577	4.518	9.095	15.105	20.747	35.852	3,9
2008	124	324	5.798	4.822	10.620	20.805	21.938	42.743	4,0
2009	122	319	5.590	3.701	9.291	18.777	14.784	33.561	3,6

Vir: SI-STAT podatkovni portal, 2010.

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je bila leta 2009 polovica gostov, ki so prespali v občini Cerkno, Slovencev, 14 % je bilo Hrvatov, s 7,5 % jim sledijo Belgijci, s 5,8 % pa so na četrtem mestu Madžari. Po pogostosti nočitev jim sledijo Nizozemci, Francozi in

Italijani. Hrvati in Madžari prihajajo v Cerkljo na zimski turizem, Nizozemci in Belgijci pa so pogostejši poleti. Struktura je malo drugačna od slovenskega povprečja, saj so v Sloveniji med tujimi turisti najpogostejši Italijani, sledijo pa jim Avstrijci in Nemci.

Statistični urad Republike Slovenije spremlja tudi obiskanost občin po posameznih mesecih leta in ta v občini Cerkljo ni enakomerno porazdeljena. Kar 78,6 % Slovencev, ki obiščejo Cerkljo in tukaj tudi prespijo, to storijo v zimskih mesecih od decembra do marca. Takih tujih turistov je le dobra polovica, četrtnina pa jih prenoči v občini Cerkljo poleti, v juliju in avgustu. Iz teh podatkov je razviden močan zimski značaj turizma na Cerkljanskem.

3.4 PROSTOR, OKOLJE IN INFRASTRUKTURA

3.4.1 Urejanje prostora

Občina Cerkljo je, z izjemo naselja Cerkljo kot urbanega središča, povsem podeželska, kjer prevladujejo tradicionalna kulturna krajina ter naravno ohranjena območja. Naravni potenciali, kot so neokrnjena narava, krajinska pestrost in čisto okolje so glavne prednosti tega območja.

Večina podeželja je usmerjenega v kmetijstvo, ki na Idrijsko-Cerkljanskem nima gospodarskega, pač pa sociokulturni pomen. Kmetijstvo postaja način življenja in močan dejavnik ohranjanja kulturne krajine, zato so spodbude za razvoj kmetijstva in dopolnilnih dejavnosti smiselne (RRP Severne Primorske, 2006, str. 54).

Večina površja občine, predvsem pa njen severozahodni hriboviti del, spada v najvišjo stopnjo ohranjenosti identitete arhitekturnih krajin. V to najvišjo kategorijo spada skupno sedem arhitekturnih krajin v Sloveniji, za katere velja, da je ohranjena osnovna identiteta naravne dediščine ter posebne vrednosti naravnih spomenikov, na teh območjih pa ni izrazitih motečih arhitektur in drugih posegov v prostor (Fister, 1993, str. 29 – 30). Na več kmetijah so se ohranile avtentične črne kuhinje, v Dolenjih Novakih pa je v neposredni bližini bolnice Franja na ogled domačija Kamlonarše, ki je krita s slamo, grajena pa iz naravnih in avtohtonih materialov. Zanimiva je tudi s tega stališča, da ni urejena muzejsko, saj v njej še vedno živijo.

3.4.2 Varstvo okolja

Industrija in kmetijstvo, ki sta prisotna v občini Cerkljo, ne onesnažujeta okolja v tako veliki meri, da se to ne bi moglo očistiti samo. Kakovostna zapuščina prednikov in visoka zavest o ohranjanju narave in sobivanju z njo sta dobri popotnici za ohranitev neokrnjene narave na Cerkljanskem za prihodnje rodove.

Pitna voda v občini Cerkljo ni problem, saj je kakovost vodotokov na tem območju med najvišjimi v Sloveniji. 75 % vodotokov na Cerkljanskem lahko uvrstimo v prvi kakovostni razred, v Sloveniji je takih le 2 %. V drugo kakovostno skupino spada 19 % vodotokov v

občini, v tretjo pa 7 %. Vodotokov četrte kakovostne stopnje v občini Cerklno ni. Pitno vodo se tu varuje tako, da ima občina 19 vodozbirnih območij, ki so zavarovana kot varstveni pasovi za oskrbo s pitno vodo. Dve, ki skupaj merita 53,8 ha sta zavarovani s prvo stopnjo varovanja, 16 območij oziroma skupno 160,8 ha površja pa je zavarovanega z drugo stopnjo varovanja (Program priprave strategije prostorskega razvoja občine Cerklno, 2005, str. 5).

Naravne značilnosti občine Cerklno (hribovitost, gozdovi, velika območja brez poselitve) in demografske značilnosti (majhne kmetije, nizka gostota prebivalstva) so razlogi, da je zrak v Cerklnem in okolici skozi vse leto zelo kakovosten. Večja obremenjenost ozračja z dimom iz zasebnih kurišč se pojavlja le pozimi v naselju Cerklno, saj kotlinasta oblika doline preprečuje naravno mešanje zračnih mas. Na boljšo kakovost zraka pomembno vpliva tudi opuščanje obdelovalnih površin v hribih in njihovo zaraščanje, saj se s tem povečuje vegetacija, ki skrbi za večjo prisotnost kisika v zraku.

Občina Cerklno ima na svojem območju pomembne naravne vrednote, ki pomenijo omejitve za posege v prostor, hkrati pa so priložnost za turizem. Po podatkih Programa priprave strategije prostorskega razvoja občine Cerklno (2005, str. 3), je v tem prostoru zavarovanih 15 naravnih vrednot, od tega jih je 11 državnega pomena. Med njimi so Aragonitna jama v Ravnah pri Cerklnem, soteska Pasice, potok Zaganjalka, Kazarska grapa, Zakojška grapa in kanjon Zapoške. V občini Cerklno so tudi območja Nature 2000, ki skupno predstavljajo 10 % celotnega območja občine. To po obsegu ne predstavlja velike površine, je pa toliko bolj pomembno za ohranjanje raznolikosti žive in nežive narave in biotske pestrosti.

3.4.3 Infrastruktura

3.4.3.1 Prometna infrastruktura

Zahodni in vzhodni del osrednjega evropskega prostora je bil tradicionalno povezan s prometnimi povezavami na območju današnje Goriške statistične regije. Svojo vlogo je izgubilo s prestavitvijo evropsko pomembnega prometnega koridorja na železnice in ceste. Zato je danes prometna dostopnost regije z vidika razvojnih možnosti slovenskih regij označena kot manj ugodna (RRP Severne Primorske, 2006, str. 44). Cerklno je prometno odprto v tri smeri. Najpomembnejša je povezava do Želina, kjer levo nadaljujemo proti Idriji in Ljubljani, desno pa v Tolmin in Novo Gorico. Pomembna je tudi povezava čez prelaz Kladje v Poljansko dolino in naprej v Škofjo Loko. Tretja prometna povezava, ki je najmanj pomembna, poteka neposredno mimo Smučarskega centra Cerklno v Železnike in naprej v Škofjo Loko.

V občini Cerklno je 294,5 km državnih in občinskih cest, od tega 37,9 km državnih, 102,9 km lokalnih cest, 153,7 km pa je javnih poti. Občinske ceste in javne poti so sicer zelo ozke, z majhnimi potovalnimi hitrostmi in številnimi nezavarovanimi odseki, vendar dobro povezujejo hribovsko podeželje z dolino. Ceste v občini so dnevno obremenjene predvsem v času migracij na delovno mesto, zaradi razvoja turizma pa narašča obremenitev cest predvsem

v zimskem času. Zato so nujna vsakoletna vzdrževanja in rekonstrukcije cestišč, kar bo pripomoglo k dvigu prometne varnosti in skrajšanju potovalnega časa (Program priprave strategije prostorskega razvoja občine Cerklje, 2005, str. 4).

Idrijsko-Cerkljansko je prometno odrezano od ostale Slovenije, saj glavna prometna povezava, magistralna cesta »Keltika«, ne zadošča standardom sodobne cestne povezave na avtocestni križ. Posodobitev cestnih povezav predstavlja predlagana državna cestna povezava, imenovana četrta razvojna os, ki bo s predorom pod Kladjami povezala Cerklje s Hotavljami v Poljanski dolini (RRP Severne Primorske, 2006, str. 45).

3.4.3.2 Komunalna infrastruktura

Pitna voda v občini Cerklje ni problem, saj velja Goriška regija za najbolj bogato območje z vodnimi viri v Sloveniji. Zaradi obilice padavin je na območju občine Cerklje veliko površinskih voda. Površje prepreka 120 km vodotokov, od tega jih kar tri četrtine lahko uvrstimo v prvi kakovostni razred. Večina naselij v občini je priključenih na vodovode, ki so bili v odročnejših zaselkih povečini zgrajeni s samoprisevki. Vodozbirna območja skupno predstavljajo približno 2 % površine občine Cerklje, kar je še en pokazatelj, da je vode v občini dovolj (Program priprave strategije prostorskega razvoja občine Cerklje, 2005, str. 5).

V Cerklju so pred leti v globini od 856 do 2004 metrov pod površjem našli termalno vodo, ki se uporablja za kopanje v hotelskem bazenu in za ogrevanje prostorov, namenjenih turizmu. Vodno telo se razteza na območju občin Cerklje, Gorenja vas - Poljane in Železniki, sama vrtina pa je v Cerklju. Menim, da bi lahko termalno vodo uporabili za ogrevanje več stavb v samem naselju, razmisliti bi bilo potrebno tudi o termalnem turizmu (Uredba o koncesiji za odvzem termalne vode, 2004).

Na območju občine Cerklje ima samo naselje Cerklje urejeno kanalizacijo s čistilno napravo, trenutno pa še potekajo gradbena dela za priključitev vseh objektov na kanalizacijsko omrežje. Ostali objekti v občini, ki niso priključeni na obstoječo čistilno napravo, imajo komunalne vode speljane v greznice (Program priprave strategije prostorskega razvoja občine Cerklje, 2005, str. 5).

Pred leti je bilo v okoliških gozdovih mnogo črnih odlagališč, ki pa so z boljšo ozaveščenostjo ljudi danes večinoma sanirana. Trenutno se komunalni odpadki iz celotne občine organizirano odvažajo na deponijo Ljubevč v sosednji občini Idrija. V naselju Cerklje se ločeno zbira steklo, papir in plastika, ponekod na podeželju pa le steklo. V urbanem Cerklju se odpadki odvažajo enkrat tedensko, na podeželju pa enkrat mesečno. Enkrat letno se izvaja akcija zbiranja kosovnih in nevarnih odpadkov. Na Goriškem, v Stari gori, gradijo regijski zbirni center, kamor bodo po končani gradnji odvažali odpadke tudi iz občine Cerklje.

3.4.3.3 Energetska infrastruktura

Energetska oskrba, kot v večini Slovenije, temelji na električni energiji. Dolžina vodotokov, pretočnost le-teh in podjetnost posameznikov so botrovali temu, da so konec 90 let na območju občine Cerklje ob Savi posamezniki zgradili mnogo majhnih hidroelektrarn za lastne potrebe. Višek energije oddajajo v omrežje. Za ogrevanje večina objektov v zasebni lasti uporablja kurišča na drva. Nobeno gospodinjstvo v občini za gorivo ne uporablja več premoga. Poleti nekateri za ogrevanje vode izrabljajo sončno energijo, v naselju Cerklje ob Savi pa se za ogrevanje posameznih objektov uporablja tudi termalna voda.

Za kraj Cerklje ob Savi so izdelani idejni projekti za energetske oskrbe z izrabo biomase v sistemih daljinskega ogrevanja ter uporabo geotermalne energije za ogrevanje strnjene naselja (RRP Severne Primorske, 2006, str. 53).

3.4.3.4 Informacijska infrastruktura

Pokritost s stacionarno telefonijo v občini Cerklje ob Savi je velika kljub močno razširjeni mobilni telefoniji. Pokritost terena s signalom mobilne telefonije je dobra, črne lise so samo v nekaterih slabo dostopnih grapah. Dostop do širokopasovnih ponudnikov interneta je omogočen samo prebivalcem naselja Cerklje ob Savi, podeželje je še vedno odvisno od telefonskih priključkov ali brezžičnega interneta. Rešitev za hitrejši razvoj podeželja bi bila tudi v izgradnji optičnega omrežja na podeželju, na kar vedno bolj opozarjajo tudi prebivalci podeželja sami.

4 SWOT ANALIZA SOCIALNOEKONOMSKEGA STANJA V OBČINI CERKLJE OB SAVI

4.1 UVODNA POJASNILA

Klasični način ocenjevanja poslovnega subjekta predstavlja PSPN oziroma SWOT analiza, ki se v praksi tudi največkrat uporablja. Ime PSPN oziroma v angleškem jeziku SWOT analiza je sestavljeno iz prvih črk naslednjih besed:

- Prednosti oziroma Strengths,
- Slabosti oziroma Weaknesses,
- Priložnosti oziroma Opportunities,
- Nevarnosti oziroma Threats.

S pomočjo SWOT analize bom poskušala oceniti prednosti in slabosti, ki veljajo za občino Cerčno, osnova primerjave pa je povprečna občina v Sloveniji. Na ta način bom ob upoštevanju demografskih, gospodarskih in kulturnih značilnosti poskušala oceniti tudi priložnosti in nevarnosti, ki se občini Cerčno kažejo v prihodnje. Vse našete ugotovitve izhajajo iz socialnoekonomske analize, ki sem jo s pomočjo relevantnih kazalnikov izvedla v prehodnem poglavju.

4.2 PREDNOSTI

Prednosti predstavljajo vir, večino ali drugo primerjalno prednost pred konkurenco. Gre torej za notranje sposobnosti poslovnega subjekta, na katere lahko slednji vpliva (David, 2001, str. 204).

Glavne prednosti občine Cerčno so:

- višja stopnja natalitete od povprečja v Sloveniji, kar lahko v prihodnosti zajezi odseljevanje in beg možganov iz doline,
- v zadnjih letih ena najnižjih stopenj registrirane brezposelnosti med občinami v Sloveniji,
- zelo ugodno število diplomantov na 1000 prebivalcev, kar pomeni, da se mlado prebivalstvo izobražuje, zato bi bilo potrebno razmisliti o večjem številu primernih delovnih mest, ki pa jih sedaj v občini močno primanjkuje, zato se mladi množično odseljujejo,
- obstoj regijske štipendijske sheme in veliko število podeljenih kadrovskih štipendij, kar naj bi zagotovilo zaposlitev mladim prebivalcem občine,
- veliko možnosti za športno udejstvovanje v občini,
- uveljavljena podjetja v občini in sosednjih občinah, ki prebivalcem idrijsko- cerkljanske regije nudijo varno zaposlitev,
- velika samoiniciativnost in podjetnost Cerkljanov, kar se kaže v velikem številu samostojnih podjetnikov,
- tradicionalna povezanost kmetov z zemljo na večinoma majhnih družinskih kmetijah, kar preprečuje uničevanje kmetijskih zemljišč,
- starostna struktura kmečkih gospodarjev je ugodnejša od slovenskega povprečja, kar pomeni, da se tudi v prihodnjih letih pokrajina ne bo zaraščala,
- dobro razvit zimski turizem, ki pripelje v občino veliko število turističnih gostov,
- neokrnjena narava, krajinska pestrost in čisto okolje, ki privabi mnoge turiste, željne podeželskega duha,
- zmanjšanje števila divjih odlagališč odpadkov v zadnjih letih, kar bo vsekakor vplivalo na kvaliteto življenja v občini,
- dobra oskrba z vodo in elektriko vseh gospodinjstev v občini, kar je danes osnova za kvalitetno življenje,
- večina površja občine spada v najvišjo stopnjo ohranjenosti identitete arhitekturnih krajin,

- tri četrtine vodotokov spada v najvišji kakovostni razred kot posledica naravnih danosti in preudarnega gospodarjenja v preteklosti.

Večina zgoraj naštetih prednosti se na kratek rok ne morejo spremeniti v tolikšni meri, da bi postale slabosti.

4.3 SLABOSTI

Slabosti predstavljajo omejitve poslovnega subjekta, ki zmanjšujejo njegovo konkurenčno sposobnost in možnost za uspešno poslovanje. Poslovni subjekt lahko vpliva na slabosti in prednosti ter tako izboljšuje svoj konkurenčni položaj (Treven, 1992, str. 645).

Glavne slabosti v občini Cerkno so:

- neugoden trend gibanja števila prebivalstva in negativen selitveni prirast, v nasprotju s slovenskim povprečjem, kar lahko dejansko pomeni praznjenje vasi in posameznih kmetij,
- neugodna starostna struktura in zaradi tega višja stopnja mortalitete od slovenskega povprečja,
- slaba izobrazbena struktura prebivalstva in slabša izobrazbena struktura kmečkih gospodarjev od slovenskega povprečja,
- primanjkljaj delovnih mest, za katera je zahtevana višja izobrazba, zato prihaja do bega možganov (študenti ostanejo v kraju študija), kar na dolgi rok nikakor ne prinese nadaljnjega razvoja občine,
- nerazvito tehnološko podporno okolje, ki lahko onemogoči razvoj občine in podjetij v njej,
- neenakomerna porazdelitev prihodov in nočitev turistov preko celega leta, kar pomeni, da ni stalnega in predvidljivega dotoka sredstev od turistične dejavnosti,
- slaba zdravstvena oskrba prebivalstva, predvsem otrok,
- slaba prometna infrastruktura in prometna povezanost z ostalo Slovenijo,
- urejeno kanalizacijo s čistilno napravo ima samo Cerkno, po vaseh so odpadne vode speljane v greznice,
- dostop do širokopasovnega interneta je mogoč samo v Cerknem, na podeželju so odvisni od telefonskih priključkov in brezžičnega interneta.

Skupna značilnost zgoraj navedenih slabosti je ta, da bi občina Cerkno lahko s sistematičnim vlaganjem na področja, na katera se nanašajo slabosti, precej izboljšala svoj položaj v primerjavi z ostalimi občinami v Sloveniji in mogoče na ta način odpravila katero od naštetih slabosti.

4.4 PRILOŽNOSTI

Priložnosti se nahajajo v zunanjem okolju poslovnega subjekta in pripomorejo k uresničevanju zastavljenih ciljev. Priložnosti se lahko spremenijo v prednosti poslovnega subjekta (Treven, 1992, str. 646).

Glavne priložnosti v občini Cerklje so:

- razvijanje dopolnilnih dejavnosti na kmetijah, kot je kmečki turizem in tako večja razpoznavnost občine in njenega podeželja,
- predelava osnovnih kmetijskih pridelkov na domu in njihovo neposredno trženje, kot del razširjene turistične ponudbe,
- kmetovanje po sistemu ekološkega in biokmetovanja, kajti sodobni potrošniki so vedno bolj nagnjeni k naravnim izdelkom,
- izkoriščanje biomase za ogrevanje in s tem čiščenje gozdov,
- naravne vrednote Cerkljanske se lahko uporabljajo za pospeševanje turizma,
- najdba termalne vode, ki se lahko uporabi za termalni turizem ali za ogrevanje stavb in prostorov v strnjem delu naselja Cerklje,
- trženje Cerkljanske kot ene izmed pokrajin z najvišjo stopnjo ohranjenosti identitete arhitekturne krajine,
- spodbujanje dogajanja na kulturnem področju,
- razširitev ponudbe na področju nastanitvenih kapacitet,
- četrta razvojna os, saj bo tako Cerkljansko imelo boljše prometne povezave z osrednjo Slovenijo,
- povezave ter sodelovanje s sosednjimi občinami za prenos znanj in izkušenj, s katerimi se v občini Cerklje mogoče še niso srečali.

Občina Cerklje ima mnogo priložnosti, ki jih lahko izkoristi in tako na dolgi rok še pospeši svoj razvoj na vseh področjih. Menim, da je večina zgoraj naštetih priložnosti takih, ki jih občina Cerklje lahko uspešno spremeni v prednosti.

4.5 NEVARNOSTI

Nevarnosti so tisti dogodki ali napovedi sprememb zunanjega okolja, ki lahko ovirajo poslovni subjekt pri doseganju zastavljenih ciljev oziroma škodujejo njegovemu poslovanju (David, 2001, str. 207).

Glavne nevarnosti, ki pretijo občini Cerklje so:

- nadaljnje staranje prebivalstva, ki ne bo prineslo napredka in razvoja v občini,
- zaraščanje kmetijskih zemljišč, ki lahko prinese izgubo kulturne identitete,

- nezainteresiranost kmečkih gospodarjev za razvijanje dodatne ponudbe na kmetijah in s tem stagnacija razvoja podeželja, kot velikega turističnega potenciala,
- neugodna davčna zakonodaja na področju kmetijstva (obdavčene subvencije) in posledično opuščanje kmetijstva kot načina življenja večine podeželskih prebivalcev,
- zniževanje odkupnih cen mleka in mesa ter posledično opuščanje živinoreje in s tem zaraščanje pašnikov ter travnikov,
- selitev matičnih podjetij oziroma njihovih podružnic v druge občine zaradi infrastrukturnih težav in pomanjkanja razpoložljivega prostora.

Nevarnosti se ob neukrepanju lahko spremenijo v slabosti, kar na dolgi rok ob hitrejšem razvoju ostalih občin lahko prinese občini Cerklno precej slabši socialnoekonomski položaj kot ga ima trenutno.

5 PREDLOGI RAZVOJNIH UKREPOV

Na podlagi opravljene socialnoekonomske analize in ugotovljenih prednostih, slabostih, priložnostih in nevarnostih, lahko podam smernice za nadaljnji razvoj občine Cerklno. V nadaljevanju so podani predlogi za prihodnji razvoj občine Cerklno.

Občina Cerklno je usmerjena v tradicionalno kmetijstvo. Temu v prid govorijo bogate naravne danosti, številni vodotoki in pogoste kmetije na podeželju, ki pa tudi v samem Cerklnem niso redkost. Na področju kmetijstva bi se za večjo konkurenčnost in razvoj kmetij lahko poskrbelo z izobraževanjem kmečkih gospodarjev predvsem v smeri intenzivnejšega razvoja dopolnilnih dejavnosti na kmetijah, bodisi bi pridelovali zelenjavo, izdelovali različne izdelke bodisi bi začeli tržiti kmečki turizem. V zadnjem času postaja popularno aktivno preživljanje počitnic na kmetijah. Družine ali posamezniki iz večjih mest tako svoje dopuste preživijo na kmetijah, kjer pomagajo pri vsakdanjih opravilih ali pa enostavno uživajo v naravi in miru. Drug predlog za razvoj kmetij se nanaša na spremembo načina kmetovanja. Z nudenjem nujne strokovne pomoči bi se kmečki gospodarji lažje in pogosteje odločali za ekološko kmetovanje, saj je na trgu v zadnjem času vedno večje povpraševanje po tovrstnih izdelkih in pridelkih, zato v tem vidim veliko priložnost za razvoj.

Občina Cerklno bi kot turistično dokaj dobro razvita občina kljub temu lahko še mnogo postorila tudi na tem področju. Zaradi majhnega števila možnosti za prenočitev, bi bilo smiselno razmisliti o pestrejši ponudbi. Občina kljub neokrnjeni naravi nima niti enega kampa, kjer bi narave željni turisti uživali v spanju pod zvezdami. V občini je sicer manjši kamp v zasebni lasti, ki pa je odprt le za večje skupine, kot so taborniki in skavti. Primeren prostor za kampiranje bi bil ob Idrijci, saj je njeno obrežje tudi drugače v poletnih mesecih dobro obiskano.

Smučišče, bazen, teniška igrišča, neokrnjena narava in okoliški hribi so razlogi, da se nekatere šole po Sloveniji odločajo za preživljanje športnih tednov v Cerknem. Predvsem v zimskih mesecih je to problem, saj je hotel premajhen za vse šolarje in ostale goste. Zato so že pred leti začeli preurejati bivši dijaški dom v otroški in mladinski počitniški dom. Do danes še ni vseljiv, menim pa, da bi z njegovo sanacijo pridobili nujno potrebne kapacitete za otroke in mlade. Tako bi se šole še pogosteje odločale za športne tedne, šolo v naravi ali razne delavnice v našem kraju.

Del mladinskega doma bi lahko preuredili v dijaške sobe, saj bi bilo Cerkno kot zimski turistični kraj zelo primerno za odprtje srednje šole za poklice, ki so potrebni v turizmu. Na ta način bi pridobili iskane kadre za delo v tej panogi, predvsem v primeru, če bi se turistična sezona razširila tudi na poletne mesece (termalni turizem).

V Cerknem je v hotelskem kompleksu bazen, ki ima termalno vodo. Zaradi prevelikega poudarjanja smučarskega centra je to dejstvo ostalo nekako v ozadju. Z izgradnjo dodatnih bazenskih kompleksov in odprtjem term bi lahko zimski turizem uspešno razširili na poletne mesece. Moj predlog je, da to ne bi bil množični termalni turizem, pač pa družinski, ki bi moral biti na vseh nivojih prilagojen družinam z otroki. Tako bi sloves družinskega smučišča lahko prenesli tudi na termalni turizem. Na ta način pa bi zagotovili tudi enakomernejšo porazdelitev prihodov in nočitev turistov čez vse leto.

Velik naravni potencial za razvoj turizma v Sloveniji so tako imenovane izjemne krajine. Te so v Sloveniji v smislu kulturne in naravne dediščine najvišje vrednotene. Gre za izjemne krajinske vzorce, za izredno povezavo kmetij in kmetijske pridelave s kulturno krajino, vse to pa omogoča uspešen razvoj turizma na podeželju. Po Ogrinu (1996a in 1996b) spada na območju občine Cerkno med izjemne krajine vasica Labinje in njeno širše okolje (slika 4 na strani 38). Labinje se nahajajo na prisojnim pobočju, hiše in kmetije pa so gručasto stisnjene ob strugi potoka. Širše območje vasi zajemajo terasasto urejene njive in travniki, ločeni pa so z vrstami sadnega drevja. Višje v hribih se nahajajo pašniki. Celotni sestav pokrajine daje vtis velike urejenosti in menim, da je lep primer popolnega izkoristka danega prostora. Lastnosti in naziv izjemne krajine bi lahko občina Cerkno ali prebivalci Labinj uspešno tržili v namene turizma na podeželju.

Eno od področij, na katerem bi se lahko mnogo naredilo je tudi urbanizem. V občini Cerkno se število prebivalstva počasi a vztrajno znižuje. Ker so danes stanovanja, predvsem za mlade družine, pregrešno draga, bi mogoče večje število relativno poceni stanovanj v Cerkno privabilo mlade družine. Ozka dolina reke Cerknice onemogoča obsežnejšo gradnjo stanovanjskih naselij, zato bi bilo smiselno obnoviti mnoge stare stavbe v centru Cerkna, v katerih že leta nihče ne živi in jih tudi nihče ne obnavlja. To so velike družinske hiše, ki bi jih lahko preuredili v poslovno stanovanjske objekte in jih prodali interesentom, saj je tako kot drugod v Sloveniji tudi v Cerknem težko dobiti ugodno stanovanje. Poleg tega je na podeželju

Slika 4: Vas Labinje

Vir: Kafol, Nedeljski sprehod po Cerkljanskem, 2008.

ogromno kmetij, ki jih načenja zob časa, saj so se potomci odselili v dolino ali še dlje. Osamljene hribovske kmetije so v zadnjem času začeli kupovati upokojeni tujci, ki sta jih očarala predvsem mir in čudovit razgled.

V preteklosti so posamezniki s poslovno žilico zgradili mnogo malih elektrarn, ki pa so za današnje razmere že malce zastarele, saj ne ustrezajo okoljskim zahtevam. Veliko vodnatost občine Cerklje so znali izkoristiti že pred stoletji, saj je bilo na rekah in potokih zgrajenih mnogo mlinov, ki pa danes v veliki meri razpadajo. Na mestih, kjer so nekdaj stali mlini in so danes le še ruševine, bi lahko zgradili male elektrarne in na ta način izkoristili znanje naših prednikov.

SKLEP

V diplomskem delu sem raziskala socialnoekonomsko stanje v občini Cerklje. Občina spada v Goriško statistično regijo, zato sem večino kazalcev primerjala s tistimi, ki veljajo za povprečno občino v regiji, ter za slovensko povprečje.

Širše območje občine Cerklje je demografsko ogroženo. Število prebivalstva se vztrajno niža navkljub obratnemu trendu, ki velja za celotno Slovenijo. Značilno je tudi staranje prebivalstva. Predvidevam, da se bo v prihodnje staranje prebivalstva zaustavilo, saj ima občina Cerklje višjo nataliteto kot povprečna občina v regiji in Sloveniji. Struktura zaposlenih oseb je pokazala, da je največ ljudi zaposlenih v podjetjih, sledijo jim kmetje in samostojni podjetniki. Uveljavljena podjetja in samoiniciativnost Cerkljanov pa sta razloga, da je stopnja registrirane brezposelnosti v občini Cerklje že nekaj let med najnižjimi v Sloveniji.

Kljub pomanjkanju institucij srednjega in terciarnega izobraževanja v občini je med mladimi Cerkljani prisotno močno zavedanje o pomenu izobrazbe, saj ima občina Cerklje precej več diplomantov na 1000 prebivalcev, primerjano z regijo in celotno Slovenijo. Dijaki in študenti

večinoma prejemajo kadrovske štipendije, za kar so zaslužna močna podjetja v naši in sosednjih občinah.

Večina prebivalcev se preživlja z delom v velikih podjetjih, ki so kljub neugodnim pogojem zelo uspešna. Kmetijstvo in gozdarstvo sta na tem območju že tradicionalno prisotna, vendar pa nista tržno usmerjena. V občini najdemo samo družinske kmetije, ki ne zadoščajo za preživetje, zato predstavljajo večinoma le dodaten zaslužek družine. Zaradi konfiguracije terena je precej ročnega dela, prevladuje pa živinoreja. V zadnjih letih se uveljavljajo kmečki turizem in dopolnilne dejavnosti na kmetijah. Turizem, predvsem zimski, je v občini dobro razvit, s pestrejšo ponudbo pa bi se razvil tudi poletni.

Za občino Cerkno in ostalo Severno Primorsko je značilna prometna odmaknjenost od centralne Slovenije, kar vsekakor ni vzpodbuda za nadaljnji razvoj. Vse upe se polaga na četrto razvojno os, ki bo s sodobno cestno povezavo močno približala Severno Primorsko osrednji Sloveniji. Komunalna in energetska infrastruktura v občini sta zadovoljivi, več pa bi se dalo storiti na področju informacijske infrastrukture, saj je podeželje z zastarelimi internetnimi povezavami odrinjeno na rob, zato tudi ne more izkoristiti vseh svojih razvojnih potencialov.

Občina Cerkno v prihodnjih letih načrtuje precej projektov, ki bi še bolj povečali prepoznavnost občine v turističnem smislu. Poletni turizem bi se precej razmahnil z izgradnjo term, ki na severozahodu Slovenije niso pogoste. Pri izgradnji dodatne turistične infrastrukture v bodoče bo potrebno imeti v mislih, da množični turizem v tako majhnem kraju, kot je Cerkno, vsekakor ne izboljšuje bivalnih pogojev domačinom. Nasprotno je cerkljansko podeželje manj znano in bi z načrtovanimi projekti za pospešitev njegovega razvoja lahko turiste preusmerili tudi na podeželje.

Regija, v katero spada občina Cerkno, velja za eno bolj razvitih v Sloveniji, prav tako je tudi občina med bolj razvitimi. Da pa bi bila občina Cerkno v prihodnje še uspešnejša, čaka občinske uradnike na nekaterih področjih še veliko dela.

LITERATURA IN VIRI

1. *Arheološki park »Divje babe«*. (2005). Cerklje: Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija.
2. Bagon, J. (1991). *Poti do dela in zaposlitve*. Ljubljana: Panta Rhei.
3. Bregar, L. (2002). *Ekonomska statistika*. Univerza v Ljubljani: Ekonomska fakulteta.
4. David Fred, R. (2001). *Strategic management*, 8th edition. New Jersey: Prentice hall.
5. Fister, P. (1993). *Arhitekturne krajine in regije Slovenije*. Ljubljana: Ministrstvo za okolje in prostor RS, Zavod RS za prostorsko planiranje.
6. Gams, I. (1999). *Geografske značilnosti Slovenije*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
7. Grad, F. (1998). *Lokalna demokracija*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
8. Grafenauer, B. (2000). *Lokalna samouprava na Slovenskem*. Maribor: Pravna fakulteta.
9. *Interni podatki Centra za socialno delo Idrija*.
10. *Interni podatki Zavoda RS za zaposlovanje*.
11. Kafol, Ž. (2008). *Nedeljski sprehod po Cerkljanskem*. Najdeno 25. decembra 2008 na spletnem naslovu http://blog.kafol.net/2008_07_01_archive.html.
12. Kaučič, I. & Grad, F. (2000). *Ustavna ureditev Slovenije*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
13. *Laufarija Cerklje*. Najdeno 1. decembra 2008 na spletnem naslovu www.laufarija-cerklje.si.
14. *LTO Laufar Cerklje: Kulinarika*. Najdeno 1. decembra 2008 na spletnem naslovu <http://www.cerklje.si/turizem/?gr1=kLnk&gr2=jEdi>
15. *LTO Laufar Cerklje: Partizanska bolnica Franja*. Najdeno 1. decembra 2008 na spletnem naslovu <http://www.cerklje.si/turizem/?gr1=kLtr&gr2=sPmn>
16. Malačič, J. (2003). *Demografija*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
17. Odlok o spremembah in dopolnitvah prostorskih ureditvenih pogojev za območje urbanistične zasnove Cerklje. (2007). *Uradni list RS*. (št. 1/2008, 4. januar 2008).
18. Ogrin, D. (1996a). *Izjemne krajine*. Najdeno 20. decembra 2008 na spletnem naslovu http://www.ppz.mop.gov.si/doc/aplikacije_prost_podatki/5-19-4.htm.
19. Ogrin, D. (1996b, november). Strategija varstva krajine v Sloveniji. *Gozdarski vestnik*, 54 (9), 403–406.
20. *Popis kmetijskih gospodarstev, Slovenija 2000*. (2000). Ljubljana: SURS.
21. *Portal E-uprava*. (2008). Ljubljana: Republika Slovenija.
22. Poslovni informator Republike Slovenije. Najdeno 20. aprila 2010 na spletnem naslovu <http://www.pirs.si/>.
23. *Poslovni register Slovenije*. Najdeno 20. aprila 2010 na spletnem naslovu [http://www.ajpes.si/Statisticno_raziskovanje/Poslovni_register_Slovenije_\(PRS\)/Zadnje_porocilo](http://www.ajpes.si/Statisticno_raziskovanje/Poslovni_register_Slovenije_(PRS)/Zadnje_porocilo).
24. Primožič, V. (1997). *Trije koraki do tretjega tisočletja*. Cerklje: Občina Cerklje.

25. *Program priprave strategije prostorskega razvoja občine Cerklje*. (2005) Najdeno 15. oktobra 2008 na spletnem naslovu <http://www.cerkno.si/obcina/index.php?lng=slo&grl=obcPrd>.
26. Prostorski ureditveni pogoji za območje urbanistične zasnove Cerklje (uradno prečiščeno besedilo). (2003). *Uradni list RS* št. 102/2003.
27. Raspet, A. (1997). *Med grapami in vrhovi cerkljanskega hribovja*. Cerklje: Lovska družina »POREZEN« Cerklje.
28. *Regionalni razvojni program Severne Primorske (Goriške statistične regije) 2007–2013*. Najdeno 15. novembra 2008 na spletnem naslovu <http://www.pososki-rc.si/22/98>
29. Ribičič, M. & Vidrih, R. *Karta tveganja nastanka plazov zaradi potresov*. Najdeno 7. novembra 2008 na spletnem naslovu http://www.arso.gov.si/potresi/podatki/tveganje_plazov.html.
30. Ribičič, M. & Vidrih, R. *Karta tveganja nastanka podorov zaradi potresov*. Najdeno 7. novembra 2008 na spletnem naslovu http://www.arso.gov.si/potresi/podatki/tveganje_podorov.html.
31. Rupnik, M. (2008). *Tudi Franja med prejemniki sredstev solidarnostnega sklada EU*. Najdeno 11. aprila 2009 na spletnem naslovu http://www.radio-cerkno.si/novica.php?novica_id=866.
32. *Statistični letopis Republike Slovenije 2003*. (2003). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
33. *SI-STAT podatkovni portal*. (2008-2010). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
34. *Stopnja ohranjenosti identitete arhitekturnih krajin*. Najdeno 20. decembra 2008 na spletnem naslovu http://www.ppz.mop.gov.si/doc/aplikacije_prost_podatki/8-42-3.htm.
35. Šmidovnik, J. (1995). *Lokalna samouprava*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
36. Treven, S. (1992). *SWOT analiza*. Kranj: Organizacija in kadri.
37. Uredba o koncesiji za odvoz termalne vode iz vodnega vira Ce-2/95 za potrebe kopališč in ogrevanje prostorov, namenjenih turistični dejavnosti. (2004). *Uradni list RS* št. 125/2004.
38. Uredba o standardni klasifikaciji dejavnosti. (2007). *Uradni list RS* št. 69/2007.
39. Ustava Republike Slovenije. (1991). *Uradni list RS* št. 33/1991.
40. Zakon o lokalni samoupravi (uradno prečiščeno besedilo). (2007). *Uradni list RS* št. 94/2007.
41. Vlač, S. (1998). *Lokalna samouprava: občine in pokrajine*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
42. Zakon o financiranju občin. (2006). *Uradni list RS* št. 123/2006.
43. *Zdravstveni dom Idrija: Zdravstvena postaja Cerklje*. Najdeno 21. decembra 2008 na spletnem naslovu <http://www.zd-idrija.si/cerkno.htm>